

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לכל אחד יש שאיפה לא-מודעת, השאיפה הכי חזקה של חינוך,
שכל עוד הוא לא משיג אותה הוא בצער.
השאיפה הלא-מודעת והעמוקה ביותר של כל אחד היא למקדש,
לעשות לה' דירה בעולם, ובאמת, כל אחד צריך להקים בית מקדש
מעט, בית מלא אהבה והשראת שכינה. לכך נועד חמשה עשר באב.
זו הנחמה על צער החורבן.

[מתוך השיעור 'אהבה ונחמה']

עקב תשפ"א

עקב ה'תשפ"א

- קבלת כנפים** 04
נקודה מעובדת
עצות להצמחת "כנפי יונה" בעבודת ה'
- כנפי יונה** 05
שיעור שבועי פרשת ואתחנן
דיני הטמנה, מעשה מאלישע בעל כנפים
ואיך מצמיחים כנפים בנפש
- אהבה ונחמה** 14
שיעור לסטודנטים
שלוש תובנות על אהבה ונחמה
- שפיכת רוח ה'** 17
שיעור ביואל פרק ג' וסיום הספר
התבוננות ביעודי הגאולה
ובסוד השם יואל
- תוקף הנבואה** 22
שיעור בעמוס פרק ג
עיקר האמונה בנבואה
- הניגון החסידי** 25
ניגון מספר 491
ניגון מ-ו' אדר תשפ"א
- עונה ושמחה** 26
נועם אלימלך
צדיק של עונה וצדיק של שמחה
- צדיקים וחוטאים** 28
זהב שלמה
ידיעה ובחירה אצל בינונים
- אל תסתכל בקנקן** 31
פרקי אבות – פרק ד משנה כ
רבי מאיר הוא קנקן חדש מלא יין ישן
- הסיפור החסידי** 32
רבי אהרן מבעלז
קירוב אחרי השואה
- מענות ותשובות** 36
תשובות הרב לשואלים
נשיאת הפכים ונסיון באמונה
- פִּאֲזוֹר לְעֵלְיָיִם
כִּי אִם לְיִרְאָה** 37
רְזִי יִלְפֹד אוֹתֵנוּ עַל הַשְּׁנֵת יִרְאָה,
פֶּחַ הַרְפֹּז וְהַקְּשֶׁר לְמִשְׁה רַבֵּינוּ

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים והלומדים, מוגש לפניכם **גליון נפלאות לפרשת עקב**, מלא בכל טוב, שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות לכל המשפחה.

השבוע בגליון:

ב"ה לאחרונה אנו זוכים לריבוי **שיעורים** בחסידות, הלכה, תנ"ך ועוד. אז בואו נצלול פנימה ונראה **מה בגליון**.

השיעור הראשון, חלק מהשיעור השבועי האחרון, **מיועד להצמיח לכם כנפים. ממתק מיוחד** מופיע בדמות ה**שיעור הקצר** שמסר הרב **לסטודנטים** בשבת האחרונה – שיעור שנוגע ב**אהבה**, ב**נחמה** וגם ב**מימוש שאיפת הלב הכמוסה** של כל אחד.

במסגרת לימודי ה**פרק היומי בתנ"ך**, לפי הסדר שקבע הרב [כמובא לקמן], יש **שני שיעורים יפהיים הנוגעים בסוגית הנבואה**. השיעור הראשון, **בעמוס**, מעמיד שלשה פסוקי יסוד הקשורים במספר כשלשה עיקרי אמונה (עם **סיפור מתוק בפנים**, שימו לב!). השיעור השני, **ביואל**, מדבר על **יעוד שפיכת הנבואה לעתיד לבוא** וגם מגלה לכם **כמה אנשים בשם יואל יש בתנ"ך** (נחשו ורק אז תלכו לבדוק...).

אל תחמיצו את **מדור סיפורי הצדיקים**, שבא הפעם בתצורת שיעור, ונוקב עד התהום ביחס **לשואה ולעזיבת התורה שבאה בעקבותיה**.

גם השבוע בע"ה יתקיים ה**שיעור השבועי. מתי? יום חמישי בשעה 20:15. היכן? כפר חב"ד**. עדכון על מקום מדויק יישלח בתפוצת המייל שלנו.

רוצים לעקוב אחרי **סדר הלימוד השבועי** ולהיות מוכנים לשיעור? בבקשה: עמוס טימכה א (ימים א'ז); שבת פרק ו; תפארת לוי יצחק על התניא הקטע החמישי.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

קבלת כנפים

האדם, ביצרו הרע.

ההתעטרות בתפילין (יחד עם הטלית, ארבע כנפות) הופכת את האדם "דומה למלאך", שנקרא בכתוב "בעל כנפים", ואפשר לומר עליו "אם הרב דומה למלאך הוי' צבאות יבקשו תורה מפיהו". כמובן, אין הכוונה להתדמות חיזונית, חלילה, אלא על הנחת תפילין ב"גוף נקי כאלישע בעל כנפים" – גוף נקי בגשמיות וברוחניות, מתוך ערנות ונקיות המחשבה ומתוך תנועה של מסירות נפש. אז הופך האדם לקל, נקי מכבודות העולם הזה, ובעל חזון – הוא נעשה "בעל כנפים יגיד דבר", המסוגל וראוי להורות תורה ולהנהיג את בני דורו (ומפורש בכתוב כי הנחת תפילין היא "למען תהיה תורת הוי' בפיך", כאשר הטוטפות מעניקות לאדם כח דיבור-הטפה מנהיגותי).

בעולם הפנימי, הכנפים אינן רק התורה והמצוות עצמן, אלא החויה הפנימית של אהבה ויראה המאפשרות לתורה ולמצוות לפרוח מעלה-מעלה. בדורותינו, העייפים ויגעים לאחר אלפיים שנות גלות, פחתה באופן משמעותי היכולת לעורר אהבה ויראה (כמפורש בספרי חסידות וכפי שמוכיח הנסיון), אך דווקא כנפי היונה נותנות גם לנו תקוה: יכולת היונה לעופף בכנף עיקרית אחת מכוונת אותנו להגביר את מדת האהבה, הכנף הימנית החזקה, תוך שמירת הרטט המזערי הדרוש בעבודת ה' בכנף היראה (המייגעת יותר, כלשון חז"ל "יגעת ביראה").

בעומק, "עיניך יונים" הן כח ההסתכלות ביקר תפארת גדולת ה', הנעשית זמינה לכל עם גילוי רזי ושעשועי תורה בדורנו, ו"כנפי יונה" הן הרגש העדין, הבלתי-מורגש, המסתתר בתוך חוית ההסתכלות המענגת (גם אצל מי שנדמה לעצמו כדל-רגשות).

אז תצמיח כנפים ועוף להשמיע את בשורת הגאולה!

כנסת ישראל נמשלה ליונה המשתבחת ב"כנפי יונה". חז"ל אומרים שכנפי היונה מצטיינות כ"מגינות עליה" – הן שומרות אותה מן הצנה, משמשות אותה למלחמת-מגן מפני תוקף ומאפשרות לה להתעופף ולהשמר גם כשהיא מתייגעת וזקוקה למנוחה, תוך יכולת פלאית להפעיל בתעופה כנף עיקרית אחת ולאפשר במקביל מנוחה לכנף השניה (שפועלת רק ברטט שקט ונינוח).

כל יהודי צריך לשאוף לזכות בעצמו באותן "כנפי יונה" של כנסת ישראל – להפוך ל"בעל כנפים", בעל חזון ומעוף, המתרומם אל מעל קשיי המציאות ופועל כ'חיל האויר' בצבאות ה'. כיצד מצמיחים כנפים בעבודת ה'?

חז"ל ממשילים את הכנפים למצוות (ורמז: **"כנפי יונה נחפה בכסף"** בגימטריא **מצוֹת**)! – המצוות הן לבושים נפש, העוטפות אותה ושומרות את החום הפנימי שלה, לבל תתקרר בצינת העולם.

בפרט רומזות "כנפי יונה" לתפילין: מצוה שיש בה כח של שמירה והגנה על עם ישראל, המשמשת גם כנשק סודי ללוחמי ישראל – נשק המטיל מורא על "כל עמי הארץ" ונותן ללוחמים כח וגבורה לקיים "וטרף זרוע אף קדקד" (כפי שהדגיש הרבי מליובאוויטש כאשר פתח ב'מבצע תפילין'). לתפילין גם כח מיוחד לעורר בתשובה (כפי שניכר מתוצאותיו של 'מבצע תפילין' במשך השנים) – כח למלחמה הפנימית של

שיעור

שיעור שבועי ואתחנן

כנפי יונה

קיצור מהלך השיעור

השיעור השבועי עסק בהרחבה בסוגיא בפרק ד במסכת שבת (אליו הגיע הלימוד השבועי), וכאן מובאים שלשה פרקים מתוך הדברים: **פרק א** נותן מבנה פנימית לדוגמאות במשנה לדברים בהם **מותר לטמון** את החמין בערב שבת, תוך התמקדות ב"כנפי יונה" שמוזכרות בה. **פרק ב** עובר לסוגית הגמרא, המפליגה על אותן "כנפי יונה" לנושא **התפילין**, ומתמקד ב'ניבור' של הסוגיא – **אלישע בעל כנפים**. **פרק ג** מסביר מה הן "כנפי יונה" **בנפש**, על פי חסידות. כל השיעור נועד 'להצמיח לנו כנפים' הנותנות תוקף להביא את **דבר ה' לעולם**.

הוקשו לכל התורה כולה², ומי שרוצה, יש לו תשוקה בלב, ללמוד תורה יומם ולילה, אבל אין לו פנאי, אומר לו הקב"ה "קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגעים בתורה יומם ולילה"³. כמו שהתורה היא מוחין דגדלות, מוחין בעצם, כך ההמשכה על ידי מצות תפילין. זו הנקודה של המאמר. שוב, בהשגחה פרטית, יש בפרק הזה סוגיא מהסוגיות הכי חשובות בש"ס של תפילין. מה שכתוב בגמרא ממש רמוז במשנה, כמו שנביא מהגור אריה.

הפרק נקרא "במה טומנין" – במה מותר

א. טומנין בכנפי יונה מצות תפילין ב"במה טומנין"

לפי הסדר שאנחנו לומדים במשניות הגענו השבוע לפרק ד במסכת שבת. בהשגחה פרטית יש לנו פה היום בר־מצוה בצבור שלנו. המצוה המיוחדת של בר־מצוה היא מצות תפילין, לכן בחב"ד נוהגים לומר את מאמר "איתא במדרש תילים"⁴ על תפילין, שם מוסבר מדוע תפילין

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. מוצאי י"ג מנחם־אב תשפ"א – כפ"ח.

א המאמר נכתב ע"י אדמו"ר מהר"ש, ונאמר על ידי בנו, אדמו"ר הרשב"ב, בבר המצוה שלו בכ' חשון תרל"ד ומאוחר יותר על ידי בנו, אדמו"ר הרי"צ, בבר המצוה שלו בי"ב תמוז תרנ"ג.

ב קידושין לה, א.
ג מדרש תהלים פ"א.

אם הכל לפי הסדר, הם חסד וגבורה. ולסיכום:

חסד	גבורה
כסות	פירות
תפארת	
כנפי יונה	
נצח	הוד
נסורת של חרשים	נעורת של פשתן

"כנפי יונה"

נחזור לדבר השלישי, בו מתמקדת גם סוגית הגמרא: חייבים להבין פשוט, למה כשהמשנה רוצה לתת דוגמה לדבר שרק מעמיד הבל, ולא מוסיף הבל, היא מביאה – בין הכסות והפירות לנסורת ולנעורת – "כנפי יונה"? למה לא כנפים בכלל? יש בענין כמה ביאורים, שאפשר לעשות מהם ייחודה:

המהר"ל מפראג אומר¹ שזו דוגמה למקרה בו המשנה כבר חושבת על הסיפור בגמרא. כמו שנראה, הגמרא תפתח בסוגיא על תפילין בה מופיע הביטוי "כנפי יונה". זהו חידוש בשבילי כשלומדים משניות, כפי שאנחנו לומדים עכשיו – במשנה אין שום קשר גלוי לתפילין, אבל כשהיא אומרת שמותר להטמין ב"כנפי יונה" היא חושבת-מתכננת את סוגית הגמרא, כל המשך הסוגיא טמון בה בכה, בהעלם שישנו במציאות. לכן, כפי שנראה, הגמרא מיד תפתח במימרא שעוסקת ב"כנפי יונה" בהקשר של תפילין. הרמ"א בשו"ע מביא, בשם אחרונים לפניו,² ש"כנפי יונה" הן פרט שבא ללמד על הכלל – להלכה הדין הוא שאפשר לטמון בכל כנפים, ודוגמה אחת לכך היא "כנפי יונה".

הגר"א כותב³ שהמשנה נוקטת דווקא ב"כנפי יונה", ולא בכנפי עופות בכלל, מסבה מציאותית – "כנפי יונה" היו מצויות להם. ווארט פשוט ביותר – בתרבות של ימי קדם, זמן התנאים,

לטמון סיד מאכל, טשולנט, לפני שבת, ובמה אסור. הדין הוא שאין טומנין בדבר שמוסיף הבל – בחומר שמוסיף חום אסור לטמון אפילו בערב שבת, לפני שבת. אם הדבר לא מוסיף הבל, אלא רק מעמיד הבל – שומר על החום, לא מוסיף חום – מותר. זהו הנושא הכללי, השם של הפרק. המשנה הראשונה מונה בדיוק מה הם החומרים שמוסיפים הבל, שאסור להטמין בהם, ומה הדברים שרק מעמידים את ההבל, שמותר להטמין בהם.

חמשה דברים שטומנין בהם

אחרי הדברים שאין טומנים בהם המשנה מונה את הדברים שטומנים בהם:

טוֹמְנִין בְּכֶסוֹת וּבְפִרְוֹת, בְּכַנְפֵי יוֹנָה וּבְנִסְרֹת
עַל חַרְשֵׁים וּבְנִעֹרֹת עַל פְּשְׁתָּן דְקָה. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹסֵר בְּדָקָה וּבַמִּתִּיר בְּגֻסָּה.

יש כאן חמשה דברים שמותר להטמין בהם, כי רק מעמידים את ההבל. לפי הסדר כאן, הדבר הראשון הוא כסות, בגדים. השני הוא פירות – הפירות לא חייבים להיות גסים, כמו תפוחי עץ, אלא גם תבואה או קטניות נכללות כאן. יותר מסתבר שמדובר בתבואה או קטניות, פירות דקים שיכולים לשמור על החום. הדבר השלישי הוא כנפי יונה – מותר להוריד מהאש את הטשולנט ולהטמין אותו בהן, כי הן רק שומרות על החום ולא מוסיפות חום. צריך להבין איך נכנסו לכאן פתאום, בלשון המשנה, "כנפי יונה". אחר כך יש "נסורת של חרשים", מובן, ו"נעורת של פשתן". סך הכל חמשה דברים.

אם חמשת הדברים כאן הם לפי ה"ה קצוות, מחסד עד הוד, הנסורת והנעורת, לשון נופל על לשון, הן ודאי זוג שהולך יחד – נצח והוד. יש גם גרסאות שמחליפות את המלים האלו, מקדימות נעורת לנסורת. לפי הסדר הזה, כנפי יונה, הדבר השלישי, הן התפארת, הרחמים, ישראל, "תפארת ישראל".⁴ הכסות והפירות,

ה חידושי גור אריה על שבת מט, א ד"ה "תפילין".
ו או"ח רנד, ג.

ז רבי אברהם מפראג, בהגהותיו על הטור שם.

ח ביאר הגר"א על הרמ"א שם (הובא במ"ב סקכ"ב).

ד איכה ב, א.

במשנה אין שום קשר גלוי לתפילין, אבל כשהיא אומרת שמותר להטמין ב"כנפי יונה" היא חושבת מתכנת את סוגית הגמרא, כל המשך הסוגיא טמון בה בכח, בהעלם שיסנו במציאות

המשנה, רבינו הקדוש, כלולות לא רק כל ההלכות, כפשוט, אלא גם כל האגדות וכל מה שרמוז בביטוי "כנפי יונה" (כפי שתרחיב הגמרא) – שייך למוחין דאבא. אבא הוא מחשבה מופשטת, "לא מחשבותי מחשבותיכם"¹. פירוש מאד מיוחד, שמפרש שבפשט כאשר המשנה משתמשת בביטוי היא 'עפה רחוק', מתכוונת ל'מי יודע מה'. חשוב מאד לדעת זאת כשלומדים משניות.

הפירוש השני, שלכאורה הוא הפשט הכי פשוט כאן (והוא אליבא דהלכתא, פירוש של הרמ"א), הוא שהפרט בא ללמד על הכלל – לפעמים חז"ל משתמשים דווקא בביטוי או מציאות מסוימת, אבל הפרט שמביאים הוא חלק בלתי נפרד מהכלל. זהו פירוש של מוחין דאמא – התכללות הפרט כדוגמה בתוך הכלל (החכמה, מוחין דאבא, היא "כלל הצריך לפרט" ואילו בינה, מוחין דאמא, היא "פרט הצריך לכלל", וכמבואר אצלנו במ"א²).

הפירוש שצריך לחלק בין החלק הממשי של הכנף, האבר, לבין הנוצה החיצונית של הכנף – ויתכן אפילו שבנוצה החיצונית אסור להטמין – שייך לפרצוף ז"א, בו יש רמח אברים ממשיים. הנוצה החיצונית היא או "לבר מגופא" לגבי עצם הכנף – נצח והוד (שיוצאים מהחג"ת), או אפילו מדדגה שיוצאת מתחום האצילות. האבר, החלק העיקרי של הכנף, הוא הז"א של ה"כנפי יונה". זהו פירוש כנגד ה"ז של שם הוי'.

הפירוש הפשוט, העממי ביותר – פירוש הגר"א כאן, שבתקופת חז"ל "כנפי יונה" היו שכיחות ביותר – שייך ל"ה תתאה שבשם, המלכות המציאות. עקרונית, גם הפירוש הזה

היו מצויות הרבה כנפי יונה, ולכן היו רגילים להטמין בהן. אבל יש מי שאומר³ ש"כנפי יונה" באות לאפוקי שאר נוצות. ליונה יש כנפים, אבל באופן מיוחד הן נקראות אברים – "מי יתן לי אבר כיונה". זו נקודה חשובה – סתם "אבר" הוא תיקון הברית. האם יש הבדל בין כנפים לאברים או שהם זהים? יש מי שמסביר שהאבר הוא החלק הפנימי, שיותר גס – כמו בכל אבר, יש בו עצם, גידים, בשר ועור⁴. כשאוכלים כנף של

עוף – זהו משהו ממשי, אבר. כשאומרים סתם כנף, בניגוד לאבר, מתכוונים יותר לחלק הנוצה שבסוף האבר. כנף היא כמו ענף, כמו סנף – סניף – הכל מלשון נף, מה שמתפשט בחיצוניות (ומנפנף). דווקא ביונה האבר, החלק היותר ממשי וגס, הוא העיקר – ולכן מדגישים "כנפי יונה", שדווקא הן לא מוסיפות הבל ומותר לטמון בהן, לאפוקי נוצות. המלבי"ם כותב⁵ משהו מציאותי, שהנוצות כל כך קלות שעפות ברוח, לכן אי אפשר להטמין בהן – הכל יתפזר. אבל שוב, יש מי שאומר שיתכן שבגלל הדקות של הנוצות הן מוסיפות הבל. כמה שדבר יותר דק הוא יכול יותר להוסיף הבל, אבל דבר גס לא מוסיף הבל, ובמקרה הטוב יעמיד הבל. ב"כנפי יונה" העיקר האבר, ולכן מותר להטמין בהן, אבל סתם כנפים כוללות את החיצוניות, הנוצות, ולכן אסור.

הפירושים בסוד הוי'

איך מכוונים את הפירושים הללו כנגד י"ה-ז"ה? הפירוש של המהר"ל – שבראש של בעל

ט ראה גם רש"ש על שבת מט, א.

י תהלים נה, ז.

יא חולין קכח, ב.

יב ביחידשויו על הש"ס, שבת מט, א ד"ה "אמר".

יג ישעיה נה, ח.

יד ראה גם לב לדעת עמ' קיז (נתבאר בשיעור ליל שבת

ואתחנן השתא).

בשעת עסקיו), כסימן ש'אני יהודי'. כשקסדור, שוטר רומאי שממונה על הגזירה הזו, ראה אותו – הוא ברח והרומאי רדף אחריו. יש פה מירוק, והרומאי כנראה רץ יותר טוב מהיהודי, משום מה. כשהרומאי השיג אותו הטמין אלישע את התפילין בידו – מעין 'דין הטמנה' שבמשנה... – ובסופו של דבר נעשה לו נס, כפי שאמר לקסדור, והתפילין הפכו לכנפי יונה. ממשיכה הגמרא ושואלת:

ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות [למה דווקא כנפים של יונה, ולא של איזה עוף אחר? הרי לכל העופות יש כנפים]. משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה [משום שנמשלה כנסת ישראל ליונה]. שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף וגו'. מה יונה כנפיה מגינות עליה – אף ישראל מצוות מגינות עליהן.

יש פה גימטריא מאד יפה: לשון הפסוק שהגמרא מביאה, "כנפי יונה נחפה בכסף"¹⁰, שוה בדיוק מצות. כנפי היונה הן בעצם כל המצוות, אבל יוצא כאן שיש להן קשר מיוחד למצות תפילין.

ה'גיבור' שלנו היום הוא אלישע בעל כנפים, דמות שלא מוכרת לנו מסיפורים אחרים, וההתבוננות היא כיצד כל אחד מאתנו יכול להיות בעצמו בעל כנפים. רבי ינאי אומר שהתנאי להנחת תפילין הוא להיות בעל גוף נקי כאלישע ואז אתה זוכה להיות בעל כנפים – דווקא כשאתה מניח תפילין אפשר להגיע לדרגת בעל כנפים. אולי באמת תפילין הן סגולה לעוף. יש הרבה אנשים שרוצים לעוף – לפתוח את החלון, אתה בקומה 37, אתה מתעצל לרדת מדרגות, יותר כדאי לפתוח את החלון ולעוף... מה הסגולה? להניח תפילין. רואים מהסוגיא שבשביל לעוף צריך קודם כל גוף נקי. אם אתה עם כללך וצואה בתוך הגוף לא תצליח לעוף, אבל אם אתה עם גוף נקי ומניח תפילין, אתה קל – תצליח לעוף.

הוא אליבא דהלכתא, אבל לא בגלל ראש שאומרים פרט במקום כלל, כסגנון קבוע של המשנה, אלא כי זו המציאות. ולסיכום:

י	המשנה כוללת הלכות ואגדות הסוגיא
ה	פרט המלמד על הכלל
ו	"כנפי יונה" עיקרן האבר
ה	"כנפי יונה" היו שכיחות

ב. אלישע בעל כנפים

כנפי יונה במצות תפילין

הגמרא מדלגת על הכסות והפרות, 'נתפסת' ל"כנפי יונה" ופותחת בסוגיא בנושא אחר לגמרי, מצות תפילין, שחותמת בסיפור בו מופיעות "כנפי יונה":

אמר רבי ינאי: תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים... ואמאי קרי ליה בעל כנפים? שפעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק. ראהו קסדור אחד – רץ מפניו ורץ אחריו וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו. אמר לו: מה

זה בידך? אמר לו: כנפי יונה. פשוט את ידו ונמצאו כנפי יונה. לפיכך קורין אותו אלישע בעל כנפים.

הרומאים גזרו על הנחת תפילין, ולמרות הגזירה אלישע הניח תפילין ב"ריש גלי"¹⁰, "ביד רמה"¹⁰, בהפגנה. הוא לא הניחן בבית בצניעות, אלא הניחן ויצא לשוק – הוא אחד שמקיים את המצוה לכתחילה, הולך כל היום בתפילין (גם

ה'גיבור' שלנו

היום הוא אלישע בעל כנפים, דמות שלא מוכרת לנו מסיפורים אחרים, וההתבוננות היא כיצד כל אחד מאתנו יכול להיות בעצמו בעל כנפים

טו תרגום אונקלוס לשמות יד, ח.

טז שמות יד, ח.

אנשים תמימים

ראו מישהו
מניח תפילין,
חשבו שהוא בר
סמכא, ובסוף ראו
שמרמים אותם -
אותו תלמיד חכם
התגלה כמפורסם
של שקר - ואז
התרחקו מהמצוה
הזו. תפילין
אמורות להיות
סימן שאתה
צדיק, איש נאמן

לדור^{כה}. ה"דבר" בפסוק הוא המסר של ה"דָּבָר אחד". צריך להניח תפילין בשביל "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת הוי' בפין^{כז}, שיהיה לך כח ל"גייד דבר" (וגם "טוטפת"^{כח} הוא לשון הטפה-דבור^{כט}). חז"ל דורשים^{כט} על התפילין שבראש את הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך"^ל. גם זה כח של "גייד דבר" - ראית התפילין נותנת כח ליהודי לומר את המסר שלו, לקיים את המהפכה הרביעית. ה"בעל כנפים" הוא אדם הדומה למלאך,

עליו נאמר "אם הרב דומה למלאך הוי' צבאות יבקשו תורה מפיהו"^{לא}. יש לך משהו להגייד? אם אתה דומה למלאך - תגייד, "גייד דבר". אם אתה לא דומה למלאך - תסתום את הפה, אתה לא יכול להגייד דבר.

במדרש^{לב} מובא כי איסור "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא"^{לג} כולל איסור להתעטף בטלית ולהתעטף בתפילין כסימן לצדקות וללכת לעבור עבירות ולרמות את הבריות. המדרש מביא את המימרא של רבי ינאי ומיד אחריה אומר "מפני מה לא החזיקו בהם [בתפילין] ישראל? מפני הרמאים" (ומיד מספר סיפור מופלא בעניין). תוספות^{לד} אצלנו אומרים שהפשט הוא ש"לא החזיקו בהם" היינו שתפילין אינן

"בעל כנפים יגיד דבר"

מאיפה לקוח הביטוי "בעל כנפים"? פלא שאף אחד לא מביא זאת כאן בסוגיא, אבל מקור הביטוי הוא פסוק בקהלת: "עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר"^{יח} (כתיב "בעל הכנפים" וקרי "בעל כנפים"). יש בקבלה יחוד קול-דבורי^{יט} (וכאן קול-דבר) - "עוף השמים" הוא המוליך את ה"קול" ו"בעל כנפים" מגיד את ה"דבר" (ולכן על האדם להזהר בדבורו). אם מופיע פעם אחת בחז"ל "בעל כנפים" - "אלישע בעל כנפים" - זהו ודאי רמז לאותו פסוק.

מיהו ה"בעל כנפים" שם? לפי חז"ל^כ - מלאך (גם "עוף השמים" יכול להדרש כמלאך, כדרשת חז"ל^{כא} ש"עוף יעופף"^{כב} היינו מיכאל וגבריאל). המלאכים שמתוארים בחז"ל בעלי כנפים הם במרכבה, במיוחד במרכבת ישעיהו, עולם הבריאה - "שש כנפים שש כנפים לאחד, בשתים יכסה פניו [בושה] בשתים יכסה רגליו [צניעות] ובשתים יעופף [תשוקה]"^{כג}. אבל כאן אנחנו רואים ש"בעל כנפים" יכול להיות גם אדם^{כד}.

הפסוק אומר - תדע לך שבכנפים תלוי ה"גייד דָּבָר" - דָּבָר לשון הנהגה, "דָּבָר אחד

יח קהלת י, כ.

יט ראה זחר ח"א נ, ב; ח"ג רכח, ב; ע"ח ש"ד (אח"פ) פ"א.

כ קהלת רבה י, כ (וברש"י עה"פ).

כא בראשית רבה א, ג.

כב בראשית א, כ.

כג ישעיה ו, ב. על שלשת זוגות הכנפים כנגד בושה צניעות תשוקה ראה באריכות יין משמח ח"א שער ז בתורה "בושה, צניעות, תשוקה" ובאהלי צדיקים חלק "חיים וחסד" (על עבודת השרפים בחיי הנישואין בכלל, ובפרט בסוד הנ"ל שם עמ' סט"ע).

כד כאן הכוונה למעליותא, אך גם בפשט הפסוק - ראה בסיום דברי רש"י ועוד - הכוונה לאדם, כל "בריה", ולא

דווקא איש המעלה.

כה סנהדרין ח, א.

כו שמות יג, ט.

כז שם פסוק טו.

כח רש"י שם בשם מנחם.

כט ברכות ו, א.

ל דברים כח, י.

לא חגיגה טו, ב.

לב פסיקתא רבתי כב.

לג שמות כ, ז.

לד ד"ה "כאלישע בעל כנפים".

אלישע, בחז"ל. כשמחפשים אלישע בחז"ל יש שנים, שני קצוות לגמרי – אלישע בעל כנפים פה, במצות תפילין, ואלישע־אחר, הרבי של רבי מאיר בעל הנס. אלישע־אחר יוצא לתרבות רעה. מה התרבות הרעה שלו? כתוב^ל שנשרו מחיקו ספרים של אפיקורסות, ספיקות. לא סתם נאחזה בו תרבות רומי – הוא הפך להיות נגוע־עמלק, בגימטריא ספק^ט, וכך הוא יצא לתרבות רעה. למרות זאת, רבי מאיר נאמן ומאמין באמונה שלמה שהוא יכול להחזיר בתשובה את הרבי שלו, שיצא לתרבות רעה, קודם כל, על ידי שמקבל את דעתו – "תוכו אכל, קליפתו זרק"^מ. זו גדולת רבי מאיר, התנא הכי משיחמי^{מא}, ראשי תבות "רוח אפינו משיח הוי"^{מב}, שיועד להחזיר בתשובה גם את הרבי שלו – יודע לקיים "דע מה שתשיב לאפיקורס"^{מג} ולהחזירו בתשובה (וגם לאחר מותו אינו מתיאש ממנו אלא ממשיך לפעול למען עלית נשמתו כו'^{מד}).

למה אומרים זאת? שוב, בכל הש"ס יש שני אלישע, עם הרבה רמזים של קשר ביניהם^{מה}, ושניהם כנראה מקבלים מאלישע הנביא. בהפשטה, אצל כל אחד היצר הרע הוא אלישע־אחר. כתוב "לעולם ירגיז אדם יצר טוב

אלהו הוא יצחק ואלישע הוא יעקב, השלישי־המובחר של השלישיה הזאת – בעל המופת העיקרי בין הנביאים, "פי שנים ברוחך" (מלכים ב, ט) לגבי אלהו.

לח חגיגה טו, ב.

לט הסופות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קיח. מ חגיגה שם.

מא ראה ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

מב איכה ד, כ.

מג אבות פ"ב מי"ד.

מד חגיגה טו, ב.

מה אלישע בעל כנפים אלישע בן אבוי = 1200 = שש פעמים (ממוצע כל מלה) כנפים (המלה האחרונה בשם אלישע בעל כנפים) = 50 פעמים (חמשים שערי בינה) אבוי (המלה האחרונה בשם אלישע בן אבוי). בתוספת הכינוי אחר – אלישע בעל כנפים אלישע בן אבוי אחר – עולה ז הנשמות הכלליות של עם ישראל אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד. אלישע בעל כנפים אלישע בן אבוי במילוי = 3472 = 7 פעמים מלכות (דוד פעמים אברהם, ראש וסוף ז הנשמות הכלליות הני"ל). רק הכינויים – בעל כנפים, בן אבוי – עולים חשמל.

מספיקות לסימן כשרות, ולא שהמדרש מסביר מדוע מצות תפילין רפויה בידינו (כפי שנאמר במקום הנוסף בגמרא בו מובאת מימרת רבי ינאי)^{נה}. אך אפשר לפדש שמכיון שאנשים תמימים ראו מישהו מניח תפילין, חשבו שהוא בר סמכא, ובסוף ראו שמרמים אותם – אותו תלמיד חכם התגלה כמפורסם של שקר – ואז התרחקו מהמצוה הזו, מצוה של רמאות (מענין שרמאות והומאים הולך יחד). סימן שכאשר אתה מניח תפילין צריך לא להיות רמאי – תפילין אמורות להיות סימן שאתה צדיק, איש נאמן^ל.

מהו איש נאמן? "דומה למלאך ה' צבאות", מניח תפילין, בעל כנפים – אז תגיד דבר.

אלישע הנביא – אלישע בן אבוי – אלישע בעל כנפים

מה כל הווארט של השיעור? שמי שמניח תפילין, מבר מצוה והלאה,

צריך להיות כמו אלישע בעל כנפים, פשוטו כמשמעו – אצל כל יהודי שמניח תפילין השאיפה והרצון הם להתדמות לצדיק הזה.

השם של הצדיק "בעל כנפים" הוא אלישע – שם שמתחיל בתנ"ך. יש ודאי קשר בין אלישע בעל כנפים לאלישע הנביא^ל. אבל יש עוד

לה שבת קל, א.

לו ראה לקומי"א תורה מז שמקשר את התפילין למדת האמת.

לו אלישע הנביא הוא השלישי בסדר הנביאים אחיהו אליהו־אלישע. רבי אייזיק מהומיל מדבר על 'סדר', כמו שלשת האבות (לשמע און מדור רי"א מהומיל אות ה; ראה גם אור ישראל ח"א עמי' מ), והסברנו בעבר (שיעור ט"ז סיון נ"ח ועוד) הרבה 'סדרים' נוספים. סדר הוא שלישיה בה כולם באותה רמה – בחינת לוי שהוסברה בשיעור הקודם (אור ל"ז אב, נדפס בגליון ואתחנן) – ואף על פי כן יש מעלה באחרון, דווקא יעקב ה"בחיר שבאבות" (עפ"י בראשית רבה עו, א). כך אלישע הוא השלישי בסדר של שלשת הנביאים שמקבלים זה מזה (לא נביאים שהם ספרים בתנ"ך, אלא עוד לפני כן) – אחיהו הוא אברהם,

זו גדולת רבי

מאיר, התנא הכי משיחי, ראשי תבות "רוח אפינו משיח הוי", שיועד להחזיר בתשובה גם את הרבי שלו

לגבי כל המצוות – שבלי דחילו ורחימו הן לא פורחות לעילא. הכנפים חשובות מאד לעוף, כמו שאדמו"ר הזקן מביא בתניא^{גב} – המצב הכי מסכן לעוף, במיוחד ליונה, הוא "נטלו אגפיה"^{גג}. אף על פי שלא טרף, נטילת הכנפים עושה את היונה נכה ומסכנה ואומללה – וגם מסכן אותה, כי הכנפים שלה מגינות עליה, כדברי הגמרא.

"פורחת באחד" ונינוחת-קופצת באחד"

רש"י אומר שמשל היונה הוא כי הכנפים מגינות על החום, מפני הציונה, וגם כי היונה נלחמת באמצעות הכנפים, בשונה מעופות אחרים שנלחמים באמצעות המקור. תוספות (אחד מתוך חמשה "דבור המתחיל" על הסוגיא הקצרה כאן) מוסיפים עוד פירוש:

כנפיה מגינות עליה. אור"י דאמרינן במדרש כל העופות כשהן יגעין וינוחין ע"ג סלע והיונה בשעה שהיא יגעה פורחת באחת ונינוחת באחת.

הפירוש הזה שייך דווקא למנוחת היונה, לא למלחמה. כששאר העופות יגעים הם יורדים מהשמים, למצוא איזה סלע לנוח עליו, להרדם. רק ביונה יש משהו מיוחד לגמרי, שגם כשהיא עייפה היא שומרת על עצמה – בשביל לשמור על עצמה היא חייבת לעוף, אסור לה לנוח (כמו שלא ישנים בתפילין, כפירוש רבא לגוף נקי בסוגיא שלנו). מזכיר לנו את גישת הרבי, שלא נחים, לא יוצאים לפנסיה, לא מפסיקים את הפעילות אף פעם. זו תכונה מיוחדת ביונה, שלא מפסיקה לעוף, ולשם כך צריך מיומנות

ביונה יש משהו מיוחד לגמרי, שגם כשהיא עייפה היא שומרת על עצמה – בשביל לשמור על עצמה היא חייבת לעוף, אסור לה לנוח. מזכיר לנו את גישת הרבי, שלא נחים, לא יוצאים לפנסיה, לא מפסיקים את הפעילות אף פעם

על יצר הרע"^{מז}, אבל יתכן גם קירוב, "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך"^{מח}, "בשני יצריך"^{מח} – להחזיר אותו בתשובה (עד שזוכים ל"אורות דתהו בכלים דתיקון"^{מט} – סוד של אלישע, בגימטריא תהו). כמה שזה אלישע בעל כנפים, ה'גיבור' של השיעור שלנו הערב? תשובה (713)¹. על פי פשט הוא מצות תפילין, אבל רואים שיש בו כח מיוחד של תשובה. תפילין הוקשו לכל התורה כולה, אבל כאן רואים שיש בתפילין כח של תשובה.

ג. הסתכלות של אהבה ויראה

שתי הכנפים – אהבה ויראה

נגיע לעיקר: אנחנו חסידים, לומדים את ספר התניא, מהו בעל כנפים? במדור "כפתור ופרח" במהדורת מתיבתא מביאים הרבה פירושים, גם על דרך הפנימיות, אבל הפירוש העיקרי שעולה מהזהר, לא כתוב. מהו "בעל כנפים" (חוץ ממלאך, כמפורש בפסוק)? כתוב בתיקוני זהר^{נא} שכנפים הן דחילו ורחימו. כמו שתיכף נסביר, כנפים אצל העוף הן כמו ידיים אצל האדם – גפים, אגפיים – חסד וגבורה, דחילו ורחימו. שוב, כתוב בתיקונים משהו כללי

מז ברכות ה, א.

מח דברים י, ה.

מח ברכות פ"ט מ"ה.

מט שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

נ בחכמת המספר, אם מפרקים 713 למרכיבים הראשוניים הוא 23 כפול 31 – כתוב שהסוד של תשובה הוא אל פעמים חיה (תפלה למשה, סאמבור, פרשת פינחס). יש פה רמז יפה בענין: רק ראשי התבות אלישע בעל כנפים שוים 23, סימן ששאר האותיות שוות 30 פעמים הר"ת. כלומר, היחס בין הר"ת לשאר האותיות הוא 1 ל-30, סוד שם אל.

נא ראה תקו"ז י (כה, ב).

גב פ"מ.

גג תניא שם, ע"פ משנה חולין פ"ג מ"ד (והרבי בהערותיו מפנה גם לט"ז ו"ד ריש סימן גג).

שיבוא משיח, אז נראה מה לעשות עמה – וכנף ימין, האהבה, צריכה לפעול.

כנפי יונה – המדות שבהסתכלות

צריך לחפש אם אדמו"ר הזקן מפרש מה הן "כנפי יונה" (סוד התפילין), אבל איך ראוי לפרש לפיו? הכנפים הן המדות והיונה בפני עצמה היא מוחיך^ט. במוחיך עצמם יש התבוננות ויש הסתכלות, כמו שמסביר רבי הלל^א (שאנו יוצאים מההילולא שלו, י"א מנחם-אב). בינה היא התבוננות, עד לדערהער^ב, אבל מי שזוכה לפנימיות הבינה עובר משם להסתכלות – "לאסתכלא ביקרא דמלכא"^ג, שהיא "פנימיות אבא פנימיות עתיק"^ד. יונה היא הסתכלות – "עיניך יונים"^ה. כל הזמן היונה מסתכלת על בן הזוג בדבקות, זו דבקות של התענוג, תענוג של ההסתכלות. כל הזמן היונה עפה ופורחת בתענוג – היא לא עומדת יציב (נחה על סלע), כי "תענוג תמידי אינו תענוג"^ו.

אם יונה היא הסתכלות, "לאסתכלא ביקרא דמלכא", מה הן "כנפי יונה"? החידוש הוא שגם שם יש מדות. יש מדות שבשכל, אבל יש בהן גופא שתי דרגות – מדות של מוחין דאמא, התבוננות, ומדות של מוחין דאבא, הסתכלות. "כנפי יונה" הן דחילו ורחימו שיש בהסתכלות – אהבה ויראה מצד אבא, בטול, אין שם מי שאוהב ומי שירא (בניגוד למצב הרגיל בו "יש

מיוחדת – לנוח בכנף אחת וברזומנית להמשיך לעוף בכנף השנייה. לא כתוב כאן, אבל פשוט שאחד כך היא מחליפה – היא נותנת לכנף אחת מנוחה, ממשיכה לעוף בכנף השנייה, ואז מחליפה ביניהן.

כשמסתכלים במדרש המקורי^ז הגרסה טפה שונה – במקום "פורחת בכנף אחת ונינוחת בכנף אחת" כתוב "קופצת באחד מאגפיה ופורחת באחד מאגפיה". המפרשים^ח מסבירים כמו "פורחת ונינוחת" ("קופצת" במשמעות של 'סוגרת', כמו "לא תקפץ את ירך"^ט), אבל זו תוספת משמעותית, שגם בזמן שהיא נחה – הכנף שנחה לא נחה לגמרי, קצת מתרוממת, קופצת. גם היא עפה, אבל מאד בנחת. כנף אחת פעילה בעיקר, אבל גם הכנף השנייה עובדת – החלק הישן גם ער, כמו "אני ישנה ולבי ער"^י. משהו מאד עמוק, שגם בחלק שישן, שנח, יש עדיין ערנות, יש עדיין איזה קפיץ.

כתוב בזהר שצריך אהבה ויראה ואי אפשר לפרוח בכנף בלבד^{יא}, אבל במדרש שמביאים התוספות זהו בדיוק היחוד של היונה, שעפה בכנף אחת ונחה בשנייה. לכן צריך את הגרסה במדרש שגם הכנף שנחה קצת עולה ויורדת – נחה רק יחסית. צריך אהבה ויראה, ויתכן שאחד גובר, גלוי לעין, נראה, והשני יחסית נח. זה בדיוק מה שדברנו^{יב} שבדור שלנו כנף שמאל, היראה, צריכה לנוח – עד

בדור שלנו כנף שמאל, היראה, צריכה לנוח – עד שיבוא משיח, אז נראה מה לעשות עמה – וכנף ימין, האהבה, צריכה לפעול

ט כפי שמוסבר בסוד "יונתי" – ראה ראה לקוטי באורים להרה"צ רבי הלל מפאריטש לקונטרס ההתפעלות פ"ב אות לה; ברית הנישואין מאמר "אני ישנה ולבי ער"; יין משמח ח"ד ש"ג בתורה "אחתי רעייתי יונתי תמתני" ובכ"ד. סא עיין בלקו"ב לשער היחוד פ"א (קנד, ב ואילך). סב ראה קונטרס ההתפעלות עמ' נח (ובכ"מ); שיעורים בסוד ה' ח"א פ"ו.

סג זהר ח"ב קלד, א.

סד לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פע"ח שער ק"ש פט"ו). ראה הגהת הרנ"ש לאצורות חיים שער עתיק פ"ד).

סה שה"ש א, טו; ד, א.

סו ראה מגיד דבריו ליעקב אות קסח בשם הבעש"ט (ומובא רבות אצל תלמידי הבעש"ט והמגיד).

נד בראשית רבה לט, ח.

נה מתנות כהונה בפירוש הראשון.

נו דברים טו, ז.

נד שה"ש ה, ב.

נח ראה גם תניא פמ"א.

נט ט' מנחם-אב שנה זו. נדפס בנפלאות גליון ואתחנן.

בסוף הגלות

ודאי אנחנו מאד יגעים, בעקבתא דמשיחא, אז כנף אחת פועלת ואחת פחות, אבל לא מפסיקים לעוף. אנחנו כל הזמן ב"יחוד העפירה"^ט. לחיים לחיים, שנוכה להיות אלישע בעל כנפים עם כל הרמזים, לתקן את אלישע־אחד שבנו, שלכל אחד תהיינה כנפים, שיעוף. אנחנו צריכים להיות 'חיל האויר' של המבצעים, "בעל כנפים יגיד דבר".

מי שאוהב" ו"יש מי שירא"^{טז}). כלומה, ההתפעלות של המדות לא מורגשת, אבל יש שם שרש של מדות. כמו שמוסבר בחסידות^{טח}, זהו שרש בית הלל ובית שמאי – בית הלל הם הרחימו של היונה (כנסת ישראל), כנף ימין של היונה, ובית שמאי כנף שמאל, הדחילו, של היונה, ההסתכלות. זו הכוונה העיקרית של התפילין.

אם כן, לפי משל הגמרא, עם ישראל הוא הסתכלות עם הדחילו ורחימו, הכנפים שבזכותן כל המצוות שלנו פורחות

סט כוונת שם מב (הרמוז ב"אנא בכח"), שרומז לכנפי השרפים, כמבואר בזהר (תקו"ז כב) – נתבאר באריכות בסדרת שיעורים בשנת תשנ"ט, הזמינים להאזנה במכון גל עיני (ראה גם שיעור י"ח סיון ס"ו).

טז ע"פ תניא פל"ה.
טח וראה ד"ה נשא את ראש" תער"ב פי"ג. ובכ"מ.

הַלּוּמֵד עַל חֵנֶת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ רבי תכנן בלשון המשנה את כל מה שיכלל בסוגית הגמרא.
- ◆ מי שמניח תפילין בגוף נקי יכול להיות בעל כנפים.
- ◆ "בעל כנפים יגיד דבר" – רב הדומה למלאך יכול להנהיג.
- ◆ התפילין נותנות כח להפיץ תורה מנהיגה – לישראל ולעמים.
- ◆ על כל יהודי שמניח תפילין לשאוף להתדמות לאלישע בעל כנפים.
- ◆ התנא המשיחי רבי מאיר יודע להחזיר בתשובה גם את רבו שפקד – החל מקיום "תוכו אכל קליפתו זרק".
- ◆ אלישע בעל כנפים מסוגל להחזיר בתשובה גם את אלישע־אחר שבתוך כל אחד.
- ◆ בתפילין טמון כח של תשובה.
- ◆ היונה מלמדת כיצד לא לנוח לעולם – להמשיך תמיד בפעילות.
- ◆ במנוחת היונה, בסוף הגלות, יש להדגיש במיוחד את כנף האהבה – אך גם כנף היראה פועלת מעט.
- ◆ "כנפי יונה" הן המדות הבלתי־מורגשות שבתוך ההסתכלות באלקות – "לאסתכלא ביקרא דמלכא".

אהבה ונחמה

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר לסטודנטים הסביר הרב את היחוד של תכונות האהבה והנחמה בתורה. מהשיעור עלו שלש תובנות חשובות: (א) בסופו של דבר, גם הנחמה וגם האהבה הן אהבה – **הכל אהבה!** (ב) בחתונה יש 'שחקנים' רבים – החתן, הכלה, ההורים שלהם – אך בסופו של דבר **הכלה** היא **הכל!** (ג) לכל אחד ואחת יש **שאיפה פנימית** כמוסה, שאי-מימושה גורם צער ואבלות והנחמה היא רק עם מימושה במציאת **האהבה האמתית** של האדם (זיווגו ושליחותו).

את המנהג הזה בשום מקום, אבל זו בהחלט ההשראה של היום. היום יש חוגים שקוראים לחמשה עשר באב 'חג האהבה' – איני מכיר לכך מקור מפורש בתורה, אבל נכון שזהו יום של שידוכים, יום של אהבה. אם כן, יש בעצם שתי תכונות שמתאחדות השבת – אהבה, מצד חמשה עשר באב, ונחמה, מצד שבת נחמו. יש פסוק אחד בכל התנ"ך שמחבר את שתי התכונות האלה. אחרי הפטירה של שרה אמנו כתוב בתורה באריכות גדולה על השידוך של יצחק ורבקה. כתוב בחסידות¹ שזהו השידוך הכי פנימי, 'עצמי' זו המלה, בעם ישראל – לכן ביום של שידוכים מתאים להתבונן

שבת נחמו וחמשה עשר באב

אנחנו ביום מאד מיוחד בשנה: קודם כל, זו שבת נחמו – שבת של נחמה אחרי החורבן של תשעה באב. תשעה באב הוא נקודת השפל של השנה, אך תוך כמה ימים מגיעים לשיא העלייה של השנה² – לחמשה עשר באב, שהשנה חל ביום השבת, שבת נחמו. כתוב ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב..."³ – בחמשה עשר באב היו בנות ישראל יוצאות לחול-לרקוד בכרמים, הבנים היו עומדים מסביב, והבנות היו אומרות "בחור שא נא עיניך וראה", תבחר לך כלה מתאימה⁴. היום כבר לא עושים

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שבת ואתחנן, ט"ו מנחם-אב תשפ"א – כפ"ח.

א אה"ת נ"ך ח"ב עמ' א"צו. הובא ונתבאר במאמרים רבים. ב תענית פ"ד מ"ח.

ג ראה ספר מחול הכרמים על שידוכי חמשה עשר באב

לעומת שידוכי יום הכפורים.

ד ראה לקו"ת ברכה צו, ג; אה"ת ח"י שרה ד"ה "יפה שיחתן".

הוא הגיל של יצחק. המלה גיל במובן בו אנחנו משתמשים היום, גיל של בן אדם, מופיעה פעם אחת בספר דניאל^{יג}, ובכל שאר התנ"ך גיל הוא לשון גילה ושמחה. בכל אופן, כשיצחק רואה את אמא שלו משתקפת ברבקה, מתחתן איתה ואוהב אותה, מתחבר אליה, הוא מתנחם אחרי אמו. במושגי הקבלה, האהבה שייכת לספירת החדש והנחמה לבינה, שנקראת גם אמא. מהפסוק "כאיש אשר אמו תנחמו"^{יד} לומדים שהנחמה קשורה לאמא. באותו פסוק האמא מנחמת את הבן וכאן בכיוון ההפוך – יצחק מתנחם אחרי אמו. בכל אופן, רואים שיש קשר בין האמא והנחמה. על מה אנחנו צריכים להתנחם ב"נחמו נחמו עמי"? על חורבן בית המקדש. בית המקדש הוא כמו אמא עבורנו, אמא שלנו. יש רמז שהגימטריא של **בית המקדש** היא 861, המשולש של **אם** (כלומר, סכום כל המספרים מ-1 עד 41).

הכל אהבה

כבר הבנתם שאנחנו אוהבים שעשועי תורה. נעשה כעת עוד גימטריא: אם יש בפסוק של נישואי יצחק ורבקה שתי מילים חשובות סמוכות זו לזו, אהבה ונחמה, צריך לחבר אותן – **"ויאהבה וינחם"** עולה 143. יש בשתי המילים 11 אותיות, אז נבדוק האם הסך-הכל מתחלק ב-11 – יש סיכוי של 1 ל-11 – ואז יהיה ממוצע לכל אות. 143 אכן מתחלק ל-11 – 11 פעמים 13, כלומר 11 פעמים **אהבה**. יש כאן נחמה ואהבה, אבל הרמז אומר שהכל **אהבה**^{טו} – כאילו כתוב כאן **אהבה-אהבה-אהבה-אהבה** וכו', 11 פעמים (11 בגימטריא **חג** – כלומר, יש כאן **חג** פעמים **אהבה**, כמו הכינוי העממי שהזכרנו קודם, חג האהבה. ואכן, **"ויאהבה"** עולה בגימטריא **חג האהבה**, אולי

בשידוך הזה. יש פרק ארוך^{יז}, עם 67 פסוקים, בו חוזר פעמיים הסיפור – יש שם שדכן, אליעזר עבד אברהם, שהולך להביא כלה ליצחק, את רבקה. בסיום כתוב **"ויבֹאָה יצחק האהלה שרה** אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו"^{יח} – פסוק שמוזכרות בו גם אהבה וגם נחמה (בסמיכות שני הפעלים זה לזה).

"וינחם אחרי אמו"

יצחק הביא את רבקה לאהל של שרה אמו, וחז"ל אומרים ש"הרי היא שרה אמו"^{יט} – יצחק רואה ברבקה את כל התכונות הטובות שהיו לאמא שלו, את כל הנסים שקרו לה. כאן יש מקור שבחור מחפש, במודע או שלא במודע, מישהי שתהיה דומה לאמא שלו. בבן יש חלק מאבא שלו ("ברא כרעא דאבה"^כ), שאוהב את אמא שלו, ולכן גם הוא אוהב את אמא שלו ומחפש לעצמו כלה שדומה לה. כאן יצחק רואה שאמא שלו, שרה, משתקפת בכלה שלו, רבקה – הוא מתחתן אתה ("ותהי לו לאשה"), אוהב אותה, כאשר "ויאהבה" כאן הוא גם תיאור לאופי של עצם החיבור שלו עם רבקה^{כא}.

מה הסיפור? יצחק אבינו מתאבל על אמו שנפטרה שלש שנים קודם. בשעת העקדה פרח נשמתה של שרה ואז גם נולדה רבקה^{כב}. יצחק היה בן 37 בעקדה והוא המתין עד שרבקה תהיה בת שלש והם התחתנו – החתן בן ארבעים והכלה בת שלש, ילדה בת שלש שאומרת בכל התוקף "אלך"^{כג}, בוחרת לעזוב את בית הוריה על מנת להתחתן עם יצחק. זה לא אומר שאנחנו צריכים ללמוד מהם על גיל הנישואין... אבל יש כאן רמז יפה – המלה **גיל**, ה־ג הוא הגיל של רבקה וה־יל

ה פרק כד בכרשית.

ו שם פסוק טז.

ז רש"י לבראשית שם. ראה בראשית רבה ט, טז.

ח ע"פ עירובין ע, ב.

ט ראה מלבי"ם עה"פ.

י קהלת רבה ט, ז.

יא ילקוט ש' בראשית רמז קי.

יב בראשית כד, נח.

יג דניאל א, י.

יד ישעיה טו, יג.

טו עוד שני רמזים חשובים שהכל אהבה: אהבה נחמה בהכאה פרטית – א פעמים נ, ה פעמים ח, ב פעמים מ, ה פעמים ה – עולה 195, ייה (סוד "שכינה ביניהם") פעמים אהבה. נחמה באת"ב היא **טסיצ** העולה 169, אהבה ברבוע!

אהבה, וכן הכל הוא הכלה, רבקה. **אהבה-רבקה** ב'הכאה פרטית' (א פעמים ר, ה פעמים ב, ב פעמים ק, ה פעמים ה) שוה 435, המשולש של 29 (סכום כל המספרים מ-1 עד 29), **"ויאהבה"** (חג האהבה כנ"ל)!

חיפוש השאיפה

נחזור לעוד נקודה עיקרית: אצל כל חתן יש — במודע או שלא במודע — חיפוש של דמות האמא שלו, שתשתקף אצל הכלה. אצל יצחק זהו חיפוש מודע, אבל אצל רוב האנשים החיפוש הוא לא מודע. רק כשיצחק מוצא את הכלה שלו הוא מתנחם על אמא שלו, שאותה חיפש. במילים אחרות, האמא היא השאיפה של כל אחד — לכל אחד יש שאיפה לא־מודעת, השאיפה הכי חזקה של החיים שלו, וכל עוד הוא לא משיג אותה הוא בצער, באבל. בכל חתונה יש נחמה — כאשר זוכים לממש את השאיפה. אמרנו שאנחנו צריכים להתנחם על המקדש, שהוא ה'אמא' שלנו — האם השאיפה הכי עמוקה של כל אחד היא המקדש? בדרך כלל לא באופן מודע — רוב היהודים היום לא יודעים שהם שואפים למקדש. אבל באמת המקדש הוא השאיפה הכי עמוקה שלנו — כל אחד צריך להקים בית מקדש, לכך נועד חמשה עשר באב, החג של השידוכים בו כל אחד מקים את בית המקדש הפרטי שלו, מממש את השאיפה שלו ומתנחם.

קודם כל צריכים למצוא את השידוך — את בת הזוג עמה מקימים את בית המקדש. אבל גם מי שכבר התחתן וחי עם אשתו ב"אהבה ואחוה ושלוש ורעות"^כ עוד מחפש שידוך — הזיווג הרוחני עם השליחות שלו^{כא}, הדרך בה הוא עושה לה' יתברך "דירה בתחתונים"^{כב}, בית מקדש. הנחמה האמתית היא כאשר מוצאים את האהבה האמתית שלנו ומממשים את השאיפה הכי פנימית ועמוקה שלנו.

כ נוסח שבע ברכות (כתובות ח, א).

כא ראה גם לקו"ש ח"ד עמ' 1121.

כב נתחומא נשא טז; תניא פל"ו.

זה היום שבו התחתנו יצחק ורבקה!.

אפשר לחשב לא רק את שני הפעלים, "ויאהבה וינחם", אלא את שתי המלים **אהבה-נחמה** — הן עולות ביחד 116, מספר שמתחלק ל-2, כשהמוצע הוא **חן**. כלומר, **אהבה-נחמה** הן **"חן חן"** (ביטוי מפורש בנביא זכריה, "... האבן הראשה תשא את חן חן לה"^{טז}), פסוק המתאר את הנחת אבן הפנה של בית המקדש, הנבנה מחדש לאחר חורבנו...). אמרנו, ומיד נרחיב, שבפסוק יש שתי דמויות בחייו של יצחק — שרה אמו ורבקה אשתו. והנה, **שרה** ועוד **רבקה** בגימטריא שבע פעמים **"חן חן"** (החן של שרה בעיני יצחק, שהיא-הוא החן שמוצאת רבקה בעיני יצחק, כנ"ל) — שבע פעמים **נחמה** (על **שרה**) **אהבה** (אל **רבקה**). ועוד רמז מיוחד להיום: הגימטריא של **חמשה עשר באב** — 928, שיש לו הרבה גימטריאות חשובות^{טז}, החל מ"**כתיבה וחתימה טובה**" שנוהגים לאחל מהיום^{טז} — היא גם שמונה פעמים **"חן חן"** (**שרה-רבקה** ועוד **אהבה-נחמה**).

הכל כלה

רמז נוסף: יש בפסוק ארבעה שמות — "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו". אם מחברים את כל השמות מקבלים 1228 — מספר שמתחלק ב-4, כך שיש ממוצע של ארבעת השמות, 307. והנה, 307 הוא אחד השמות **רבקה**. כלומר, יש כאן פעמיים יצחק, החתן, ואת אמא שלו, שרה, ואת הכלה, רבקה — אבל בעצם הכל רבקה, הכל האשה, הכל הכלה (דבר הרמוז בכך ש-**הכל** אותיות **כלה**, רמז שכתוב^{טז}).

אם כן יצאו לנו כאן שני רמזים חשובים — יש אהבה ונחמה, אבל בסופו של דבר הכל

טז זכריה ד, ז.

יז בשיעור י"ד מנחם-אב ס"ז נלמד פרצוף גימטריאות ובכ"ד נתבארו גימטריאות פרטיות.

יח ראה שער יששכר מאמר "יום תבר מגל" אותיות איב; לקולו"י אגרות עמ' תיד; סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 770.

יט קהלת יעקב ערך כ"ל. ובכ"מ.

השיעור מוקדש לזכות: בר המצוה
נוה ישראל ש' יעקבי - י"ב מנחם אב.
שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

שיעור

סיום ספר יואל

שפיכת רוח ה'

קיצור מהלך השיעור

במסגרת הלימוד היומי זכינו לסיים את **ספר יואל** ומובאים כאן שני פרקי-לימוד מתוך השיעורים בנושא. **פרק א** הוא פרקי-יסוד בענין **יעוד הנבואה** לעתיד לבוא ו**פרק ב** הוא 'סיום' המתבונן ב**שם יואל** בתנ"ך. בהשגחה פרטית, הספר נלמד סביב הסתלקות הגה"ח ה'**יואל כהן** ע"ה – ויהיה הדברים לעילוי נשמתו.

בְּחִזְיוֹנֵיכֶם חֲזִינֹת יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

אחד מסימני הגאולה הוא שה' ישפוך רוחו בשופי על כל בשר. כתוב הרבה, גם בכוזרי^ג, שכולם יהיו נביאים. מה פירוש לשפוך? פעם הרבי הרש"ב התבטא שבישיבה שייסד, תומכי תמימים לא רק לומדים חסידות אלא 'מעגיסט חסידות' – שופכים חסידות^ד. כשאתה שופך יכול גם הרבה ללכת לאיבוד, כמו במשל אדמו"ר הזקן^ה על שחיקת האבן הטובה ושפיכתה לפה בן המלך החולה, אבל הכל כדאי. בכל הגלות ה' אוגר מה שהוא רוצה לתת לנו. "יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה

ג ראה ספר הכוזרי מאמר ראשון סק"ג; מאמר חמישי סי"ב י"ד.

ד ראה רשימות דברים מדור אדמו"ר מוהרש"ב אות מד. ה התמים ח"ב עמ' מט; ח"ח עמ' נ. אג"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ח עמ' שכו ואילך.

א. שפיכת רוח נבואה

שפיכת מה שנאגר במשך כל הגלות

צריכים לחיות עם הזמן^א, פרשת שבוע, והרבי אומר^ב שהכוונה לכל השיעורים הקבועים. התחלנו בזמן האחרון בשיעורים קבועים שאחד מהם פרק קבוע בתנ"ך. היום, י"ג אב, פרק ג בנבואת יואל בן פתואל. נראה מה כתוב שם. זה גם כדי לחזק אותנו שנחזיק בשיעור הזה... זהו פרק קצר, חמשה פסוקים סך הכל, שמדבר על אחרית הימים, ימות המשיח:

וְהָיָה אַחֲרַי כִּן אֲנַשְׁפוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בְּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנֵי בְנֵיכֶם חֲלֻמוֹת יַחְלֹמוּן

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. י"ג י"ד מנחם-יאב תשפ"א – כפ"ח.

א לוח "היום יום" ב' חשון.

ב ראה שיחת בה"ב תשמ"ח ס"ד (התועדויות תשמ"ח ח"ג עמ' 260). ובכ"מ.

בשר^א – פירוש נפלא. הייתי חושב שהפשט שה' ישפוך את רוחו על כל בשר היינו על כולם – לא רק עם ישראל, אפשר לומר אפילו על חיות (המהפכה החמישית-המשיחית). בכל אופן, המצודות אומר פשט "כמו לכל אדם" – בשר הוא אדם, לא חיות. רק המהפכה הרביעית... על כל בני האדם ה' ישפוך את הרוח, זהו הפשט הפשוט. אבל רש"י עושה מזה בעל מדות רכות, כמו שאומרים עכשיו לחיים ולברכה – לב-רכה^ב, שהלב שלי ושלך ושל כלולו יהיה לב בשה. לפי רש"י, זהו הכלי הראוי לקבל את השפיעה הזו, את הפריצה של החזון והנבואה לעתיד לבוא.

האבן עזרא אומר משהו מענין, שמאד מתאים לנו – "על כל בשר" בארץ ישראל שהוא מקום ראוי להנבא". כנראה מפרש "על כל בשר" – על כולם. אבל מה פתאום, איך מגיעה לכולם רוח הקדש, אפילו לעתיד לבוא?! בכל אופן צריכה להיות איזו סבה או איזו הכשרה לכך. לכן אומר ש"על כל בשר" היינו מי שנמצא בארץ ישראל. אם רוצים לחבר רש"י ואבן עזרא, סימן שארץ ישראל היא סגולה ללב בשר, מדות רכות. אנחנו חסידים של ארץ ישראל. מתאים גם לדברי הכוזרי^ג, שארץ ישראל היא המקום המוכשר לקבל נבואה. גם חז"ל אומרים שנבואה היא רק בארץ^ד, וגם יחזקאל ראה נבואה בחז"ל רק כי היה "על נהר כבר"^ה.

מדרגות הנבואה

בפסוק הראשון כתוב שהרוח הזו היא נבואה, "ונבאו בניכם ובנותיכם", וחלומות (כפי שדברנו לאחרונה^ו בענין תיקון הברית) – הזקנים חולמים והבחורים רואים חזיונות. הסברנו

יא יחזקאל לו, כו.

יב לוח "היום יום" כ"ט אדר א'.

יג מאמר ראשון אות צה; מאמר שני אות יד; מאמר רביעי אות יז.

יד מכילתא ריש פרשת בא.

טו יחזקאל א, א.

טז ישעיה ד' מנחם-אב ש"ז (נדפס בגליון ואתחנן).

רצה להיניק^ז! הוא רוצה להשפיע לנו אלקות, וממילא כל הזמן הקב"ה הכי מתוסכל כאן מהגלות. הוא רוצה לתת לנו, אבל "עונתיכם היו מבדלים"^ח – המעשים הלא טובים שלנו עושים חיץ בינינו לבין ה' ומונעים מה' להשפיע מה שרוצה. כתוב^ט שסכר עוצר את המים – אבל כאשר הוא נפרץ המים פורצים בלי גבול ובשפע עצום. כך, אלפים שנה הפרה מתאפקת מלהניק, אז מתמלאת עוד ועוד חלב, עוד שפע עבודנו, עד שבא זמן שנפרץ. בשמואל כתוב "אין חזון נפרץ"^י, היה מצב – גם בגלל עוונותינו – ש"אין חזון נפרץ". כשבא הזמן אז ה"חזון נפרץ" – אחד משבעים פני חן אצלנו – והחזון הכי נפרץ בימות המשיח, סימן של משיח.

כך ממשיך גם הפסוק הבא:

וְגַם עַל הַעֲבָדִים וְעַל הַשְּׂפָחוֹת בְּיָמַי הָהֵמָּה אֶשְׂפֹּךְ אֶת רוּחִי.

אלה שני פסוקים של שפיכת רוח, שני עדים שה' רוצה לשפוך את רוחו – רוח הקדש. על משיח כתוב "ונחה עליו רוח הוי"^{יא} וגם על כל בשר ה' ישפוך את רוחו בזמן המשיח.

"על כל בשר"

דבר יפה: מה הפירוש של "על כל בשר"? רש"י כותב, לפי דברי חז"ל כמובן, "על מי שנעשה לבו רך כבשר, דוגמת 'ונתתי לכם לב

ז פסחים קיב, א.

ח ישעיה נט, ב.

ח ראה לקו"ת מסעי צא, ג.

ט שמואל א, ג, א.

י ישעיה יא, ב.

הקב"ה הכי מתוסכל כאן מהגלות. הוא רוצה לתת לנו, אבל "עונתיכם היו מבדלים" – המעשים הלא טובים שלנו עושים חיץ בינינו לבין ה' ומונעים מה' להשפיע מה שרוצה

חיבור מדת הרחמים ומדת החסד

באמת, רוב המפרשים אומרים שהשם יואל הוא קיצור של שני שמות של ה'. בהרבה שמות היו בתחלת השם הוא קיצור של שם הוי' ב"ה (היה יכול להיות גם יהואל, עם עוד אות של שם הוי'), אבל הרבה פעמים מחסירים גם את האות הראשונה, והסיום הוא עוד שם, אֶל. כלומר, מסבירים שהוא חיבור של שני שמות, הוי' ואֶל – שני השמות בתחלת יג מדות הרחמים, הוי' הוי' אל וגו'."ל

הוי' הוא מדת הרחמים ו"אל" הוא חסד, "חסד אל כל היום"לא. רחמים וחסד הן מדות יעקב ואברהם – הם הולכים כאן יחד, כמו "יעקב אשר פדה את אברהם"לב. יש קשר בין יואל ליעקב – יואל במספר קדמי (חישוב כל אות כסכום כל האותיות עד אליה) עולה יעקב, ז"פ הוי'. וכן, יעקב במספר סדורי (חישוב כל אות לפי מיקומה בסדר האלף-בית, מ"ז עד 22) עולה יואל (47) במספר הכרחי (הגימטריא הרגילה). יעקב הוא מדת הרחמים, שם הוי', אך הוא נקרא גם בשם אֶל, "ויקרא לו אל אלהי ישראל"ג. בפסוק "ארחמך הוי' חזקי"ד שרש רחם הוא בעצם מלשון אהבה^ה, פנימיות החסד – אני אוהב אותך ה". בארמית התרגום של אהבה בכל מקום הוא רחימו, אבל כאן פעם אחת בתנ"ך שגם הפוך – שרש רחם מופיע במובן של אהבה, חיבור שלם של שם הוי' (רחמים) ושם אֶל (אהבה).

שרש יאל

רוב המפרשים אומרים שיואל הוא חיבור שני שמות, הוי' אֶל, כנ"ל, אבל יש מפרשים שמסבירים שהשם יואל נגזר מגזר משרש יאל

במיוחד: האתנחתא בפסוק היא אחרי "ונבאו בניכם ובנותיכם". כל החלק השני של הפסוק, "זקניכם חלמות יחלמון בחוריכם חזינות יראו" שוה בדיוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" – אם כן, זו יכולה להיות תת-כותרת לארגון שלנו... מתאים: "גל עיני וגו'" היינו "זקניכם חלמות יחלמון וגו'", "ג"פ תריג, וגם בגימטריא השראת השכינה בישראל, שפיכת הרוח של הקב"ה.

עד כאן פרק ה' בספר יואל. שוב, שתזכה ושכולנו נזכה – כל אחד בגיל שלו, בתקופה שלו – לרוח של ה', הרוח של המשיח, "ונחה עליו רוח הוי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת הוי'".

ב. סיום ספר יואל

13 יואל בתנ"ך

היום, בהשגחה פרטית, מסיימים – לפי הסדר שקבענו לעצמנו, ללמוד פרק תנ"ך כל יום – את ספר יואל, בתרייעשר. בספר יואל יש ארבעה פרקים, והיום הפרק האחרון. קודם כל, היות שכך יצא לנו בהשגחה, אפשר לומר שגם לעילוי נשמת ר' יואל כהן ע"ה, שיוצאים עכשיו מה'שבעה' שלו. רואים שיואל הוא שם חסידי. איני מכיר הרבה יואל בין החסידים. איני יודע על שם מי הוא קרוי. היה ר' מרדכי-יואל דוכמן, התלמיד הגדול של רבי אייזיק מהומיל. אבל אצלנו, ובכלל בעם ישראל, זהו שם די נדיר. מענין שבתנ"ך זהו שם מאד נפוץ – יש 13 אישים שונים בשם יואל בתנ"ך^ח! סימן שיואל קשור ל-יג מדות הרחמים^ט.

כח שמואל'א ח, ב; יואל א, א; עזרא י, מג; נחמיה יא, ט; דברי הימים'א ה, ד; שם פסוק יב; שם ו, כא; ז, ג; יא, לח; טו, ז; שם פסוק יז; כג, ח; כז, כ.

כט בחכמת המספר, יואל, 47, הוא מספר לוקאס הנבנה משני מספרי 'אהבה' (בדילוג) – 13 ו-34, אהבה (יג מדות הרחמים) ועוד אהבה במספר קדמי (משולש פרטי) שעולה טוב'טוב, ודוק.

ל שמות לד, ו.

לא תהלים נב, ג.

לב ישעיה כט, כב.

לג בראשית לג, כ.

לד תהלים יח, ב.

לה ראה בפירוש, "ברד"ק ובמצודת ציון לתהלים שם.

אולת"מג). כך מפרשים חז"ל^{מב} את הפסוק "חרב אל הבדים ונאלו"^{מג} – שחרב על הלומדים לבד, כי במקום להחכים הם מטפשים. שוב, יש שלשה פירושים לשרש: העיקרי – רצון וחפץ, שייך לכתה, בו יש יג מדות הרחמים. פירוש שני – לשון שבועה. פירוש שלישי – לשון טפשות. הכל נמצא בשם יואל.

רמזי יג פעמים יואל

נסיים ברמז: יג פעמים יואל הוא חשבון חשוב אצלנו – שוה תורה. אנחנו מסבירים^{מד} ש־תורה היא אהבה פעמים בטול. בקבלה 47 הוא יחוד הוי"ו־אהיה^{מה}, אבל השם של מישהו בתנ"ך שעולה 47 הוא יואל ויש 13 כאלה – גם פירוש מאד יפה של סוד התורה כפי שהיא יוצאת מ־יג תיקוני דיקנא.

עוד רמז אחד יפה: יואל הוא בן פתואל (שם חד־פעמי בתנ"ך). כמה שוה פתואל? 517, 11 פעמים 47, יואל (בטול). כלומר, יש בתנ"ך 13 פעמים יואל, אבל רק יואל עם אביו פתואל עולים 12 פעמים יואל.

בלשון הקדש. הרד"ק מסביר^{לו} שהמשמעות העיקרית של השרש הזה היא רצון וחפץ, כמו בפסוק "הואיל משה"^{לח} (רצה־חפץ משה) ופסוקים רבים דוגמתו. בחסידות מוסבר שחפץ הוא הפנימיות, התענוג, שיש בתוך הרצון^{לח}. זו משמעות מתאימה מאד לכך שיש יג יואל – יג מדות הרחמים הן מדות של רצון וחפץ, הדיקנא קדישא של אריך אנפין, שהוא הרצון והחפץ של ה'.

יש עוד שתי משמעויות של שרש יאל, כפי שכותב הרד"ק בספר השרשים: לשון שבועה (כמו המלה אלה), כמו בפסוק "ויואל שאול את העם"^{לט} – השביע את העם. בפסוק "ויואל משה"^מ מביא רש"י שאפשר לפרש לפי שתי המשמעויות הללו – הראשונה פשט והשניה דרש (וראו לציין שאחד המקורבים החשובים של ר' יואל היה בתחלה חסידו של בעל ה"ויואל משה").

ככמה פסוקים הפועל יאל הוא מלשון אולת, טפשות (כמו בספר יצירה, "תמורת חכמה

מא ספר יצירה פ"ד מ"ג.

מב תענית ז, א.

מג ירמיה נ, לו.

מד ראה בתחילת מאמר "שלוש עשרה האבות" שבספר שערי אהבה ורצון (עמ' יט).

מה ראה למשל שער הגלגלים הקדמה לו. ובריבוי מקומות.

לו בספר השרשים ערך "אל".

לז דברים א, ה.

לח לקו"ת שה"ש כח, ד ובכ"מ.

לט שמואל־א יז, לט.

מ שמות ב, כא.

אכילה ואכילה

בתחלת הפרשה נאמר "ואכלת את כל העמים"... ובהמשך נאמר, בהמשך לשבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל, "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך". בכח כוונת אכילת שבעת המינים זוכים לאכילת שבעת העמים שבארץ ישראל. שבעת המינים ושבעת העמים הם כנגד שבע המדות, וצריך לאכול אותם – לא רק לכלות אלא גם להכיל־לכלול את הכל בקדושה.

תוקף הנבואה

קיצור מהלך השיעור

בפרק ג בספר עמוס – שנלמד במסגרת לימוד הפרק היומי בתנ"ך – עונה הנביא לנסיון **להשתיק את הנביאים**. התבוננות בפסוק עיקרי בפרק בתוך ההקשר שלו בשלישית פסוקים חשובה בתנ"ך (עם **סיפור אישי** יפה ברקע) הופכת אותו ל**עיקר האמונה בנבואה**.

"הילכו שנים יחדיו". שאתם אומרים לנביאים "לא תנבאו", כלום הנביאים מתנבאים מלבם אלא אם כן נצטוו?! כלום דברים נעשים אלא על פי דרכם?! "בלתי אם נועדו". אלא אם כן קבעו מועד ללכת יחדיו למקום פלוני. האבן עזרא אומר עוד יותר ברור: "הילכו". הזכיר למעלה "ועל הנביאים ציויתם לאמר לא תנבאו", והנה אפקד עליכם אודיעכם זאת ביד נביאי אולי תשובו אלי, ולולי שנודעתי לנביא וגליתי סודי לו להזכיחכם לא היה מתנבא מלבם, כי איך ידע מה שאני עתיד לעשות? וככה אין דברו דרך מקרה. וראו היתכן להיות שילכו שנים אנשים ברגע אחד למקום אחד בעבור דבר אחד אם לא נועד זה עם זה? וכאשר תראו שהיה אמת דבר הנביא דעו כי אני שלחתי, ואיך יכול למרות את פי שלא ינבא, כי אתם אומר' להם "לא תנבאו"!? ובמצודות:

א. "בלתי אם נועדו"

הנבואה – סנכרון אלקי

נפתח בעמוס פרק ג, הפרק של היום, פרק חשוב עם כמה פסוקים מרכזיים. נתבונן בפסוק ג, פסוק מרכזי מאד: "הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו". הפסוק בא לומר שה' עם הנביא, וכאשר ה' אומר נבואה לנביא – הוא חייב לומר את דבר ה'. עמוס אומר זאת כנגד מה שהוא מתאר בפרק ב – "ועל הנביאים צויתם לומר לא תנבאו"^א. אמרו לעמוס, כמו לעוד נביאים – 'תפסיק לנבא, לך הביתה!'. עמוס נולד וגדל ביהודה וה' שלח אותו לממלכת הצפון, להתנבא לישראל, לכן רצו לגרש אותו משם. כתגובה לאמירה 'אל תנבא לנו' הוא אומר "הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו". כך מסביר רש"י:

נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה. י"ז מנחם י"אב תשפ"א – כפ"ח.

יעננו ביום קראנו עולה עתיק יומין. זהו רמז ממש יפהפה, ויש עוד כמה תת-רמזים יפים בהרכב שלשת הפסוקים האלה.¹

"המלך יעננו ביום קראנו" – באמת

נספר סיפור אישי על הפסוק האחרון: מתי היארציית של ר' יואליש? [כ"ו אב, נדמה לי.] כשהייתי בחור, אצל הרבי, שבת אחת הלכתי ברגל לויליאמסבורג להשתתף בטיש של הרבי מסאטמר – בלילה, ביום ובמוצאי שבת. הייתי שם כל היום. מה שנשאר אצלי מאז הוא הניגון ששרו שם לפני קידוש – ניגון שמאד תפס אותי (הוא נמצא בדיסק הראשון של שבת). אבל עוד יותר, דבר שאני יכול ממש לצייר בראש, הוא שבהבדלה במוצאי שבת, כאשר הגיע ל"הוי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו" הוא הסתכל עלי חזק – והרושם נשאר עד הרגע הזה.

המסדר היה שהמשפט נכון, זו אמת, "המלך יעננו ביום קראנו" – אם קוראים לקב"ה הוא עונה. זו היתה התאמתות, כמו שבלי להגיע לר' אשר אי אפשר לדעת מהי שפלות, או שכמו שבין החסידים הראשונים היה לפעמים איזה עילוי שנסע למעז'בוז' או למעזריטש וכשחזר שאלו אותו 'מה למדת שם?' והוא השיב "שהכל נהיה בדברו". 'הרי גם קודם אמרת כך, גם השפחה אומרת כך, למה היית צריך לנסוע?' – 'זי

"הילכו". וכי ילכו שני אנשים יחד בדרך אחד אם לא שקבעו והזמינו מתחילה זמן קבוע ללכת יחד. "נועדו". ענין קביעות זמן והזמנה. וכן "נועדו עברו יחדיו".

בכל התנ"ך, זהו הפסוק ב"ה הידיעה של מה שהיום קוראים סנכרון – סנכרון הוא לא במקרה, הוא בהשגחה ומתוכנן מדאש. מי שעושה את הסנכרון, בסופו של דבר, הוא הקב"ה. האבן עזרא אומר הכי טוב, כי הוא אומר שיש פה שלשה סנכרונים ביחד – ברגע אחד, בדרך אחד למקום אחד (זה דבר אחד) ועבור דבר אחד. אם שני אנשים נועדים, נפגשים באותו רגע, והולכים באותה דרך למקום אחד והכוונה שלהם היא תכלית אחת – ברור שנועדו, שהמפגש מתוכנן.

פסוקי 118 בתורה, בנביאים ובכתובים

למה אנחנו כל כך אוהבים את הפסוק הזה? כי זהו הפסוק, בכל הנביאים, ששוה 1118, המספר הראשון שהוא גם כפולת הוי' (גדול פעמים הוי') וגם כפולת אלהים (אלהים פעמים אחד), לומר ש"הוי' הוא האלהים"². יש רמז, מאד חשוב אצלנו³, שהמספר הזה כפסוק שלם "כתוב בתורה, שנוי בנביאים ומשולש בכתובים"⁴: יש פסוק אחד בתורה, שאומרים פעמיים בכל יום – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"⁵. פסוק אחד בנביאים, הפסוק שלנו – "הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו".

ופסוק אחד בכתובים (אותו אומרים גם בתפלה) – "הוי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו". בפסוק הזה יש רמז נוסף יפה – אותו מספר 1118, עולה גם שני פרצופי הכתר, עתיק יומין ואריך אנפין. הפסוק הזה מתחלק בדיוק כך, "הוי' הושיעה" עולה אריך אנפין ו"המלך

1 ראשי התבות של שלשת הפסוקים – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" "הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו" "הוי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו" – עולים 832, לב' כבוד פעמים הוי', ארץ ישראל (השאר, אוס"ת הפסוקים = 2522, הוי' פעמים מה"בן). ראשי הפסוקים – "שמע" "הילכו" "הוי'" = 507, ממוצע שלש התבות הוא 169, אחד ברבוע. ראש הפסוק הראשון סוף הפסוק השני וראש הפסוק השלישי (על דרך צירוף האותיות של עב שמתויו יתברך היוצאים משלשת הפסוקים "ויסע... ויבא... ויט") – "שמע" "נועדו" "הוי'" = 572 = כב פעמים הוי'. בשני הפסוקים הראשונים יש 49 אותיות, 7 ברבוע (בפסוק השלישי יש 28 אותיות, 7 במשולש. בכל אחד משלשת הפסוקים יש 6 תבות) – ארבע פנות הרבוע והנקודה האמצעית (הד רבתי של אחד) = 312, יב צירופי הוי', השאר = 1924 = עד (רבתי של "שמע... אחד") פעמים הוי' ("עד הוי' בכס"). תן לחכם ויחכם עוד.

ב דברים ד, לט. ובכ"מ.

ג אוצר הנפש ח"א עמ' רי. ועוד.

ד ע"פ מגילה לא, א; ב"ק צב, ב; ע"ז יט, ב. ובכ"מ.

ה דברים ו, ד.

ו תהלים כח, ט.

זאגט און איך וייס', היא אומרת ואני יודע'. ההתאמתות הזו היא מה שהרבי האמתי נותן, מה שכל איש אמת נותן. באותו אופן, מר' יואליש קבלתי את הפסוק הזה – ש"הוי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו" באמת עובד.

שלשת עמודי האמונה

מה היחס בין שלשת הפסוקים? אלה שלשת עמודי האמונה שלנו שמתחברים:

"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" היינו אחדות הוי', על פי פשט, כמו מצות אחדות הוי' בדרך מצותיך. זו המצוה לדעת שיש את אלוקינו, בורא עולם, והוא אחד.

הפסוק "הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו" הוא פסוק של אמתת הנבואה, כמו שראינו במפרשים. ברמב"ם יש כמה עיקרי אמונה בנבואה^ח והפסוק הזה – הפסוק הבא אחרי "שמע ישראל" ששוה אותה גימטריא – הוא האמונה שיש נביא-אמת, ה' מנבא את בני האדם. המשל כאן לכך שה' מנבא בני אדם הוא דווקא הליכה יחד – ה"שנים יחדו" כאן, לפי המפרשים, היינו הקב"ה והנביא. היתכן שילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו?! המפגש מכוון.

הפסוק השלישי הוא העיקר של הרמב"ם

"שלו לבדו ראוי להתפלל" באתערותא דלתתא. לא כל אחד ראוי להיות נביא בפועל, אבל לכל אחד יש את הכח להתפלל ואז ה' עונה ומושיע.

– ה' נוכח כל הזמן בשביל להושיע. שוב, שלשת הפסוקים האלה, שלשת יסודות האמונה, שוים אותם דבר ויש הרבה רמזים שאלו שלשה פסוקים מאד מחוברים. העיקר הוא להתבונן במה שהסברנו עכשיו, ששלשת הפסוקים הם שלשת עמודי האמונה, התלויים זה בזה – "הוי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו" בגלל היות "הוי' אלהינו הוי' אחד"; וגם ההילוך של ה' יחד עם הנביא, כמו שני אנשים שהולכים יחד בדרך, הוא תוצאה ישירה של "הוי' אלהינו הוי' אחד"; והנבואה והתפלה – הקשר עם ה', מלמעלה למטה ומלמטה למעלה – הוא המנכיח את ה' בעולם ומגלה ש"הוי' אלהינו [שאנו פונים אליו בתפלה, כמו שכתוב "מי... כהוי' אלהינו בכל קראנו אליו"^י, והוא פונה אלינו בנבואה] הוי' אחד".

ורמזו לסיום: שלשת עמודי האמונה – **אחדות הוי' נבואה תפלה** (ר"ת **תניא** למפרע, ודוק) – עולים **לב** ברבוע (1024), מספר האותיות של קריאת שמע, כנודע^י.

^ח הקדמה לפרק 'חלק'.

^{יא} דברים ד, ז.

^{יב} ראה למשל מש"ה חו"ט עמ' 154 ואילך; שיעור ל' כסלו תשע"ח פ"ח. וברבינו מקומות.

^ח וראה שיח שרפי קדש (קאצק) ח"ג על ענינים שונים ערך 'אמונה ובטחון' סיפור ג.

^ט ראה הלכות יסודי התורה פ"ז בתחלתו.

^י בי"ג העקרים עקר ה. ראה גם בפירוש המשניות,

דבקות ושבועה

בפרשתנו נאמר "אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבֹק וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע". ובפרשת ואתחנן נאמר "אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע". נמצא שאצלנו נוספה מצות הדבקות. בפרשת ואתחנן פירש רש"י "ובשמו תשבע – אם יש בך כל המדות הללו שאתה ירא את שמו ועובד אותו אז בשמו תשבע", היינו שאז מותר לך להשבע. ואצלנו פירש רש"י "את ה' אלהיך תירא – ותעבוד לו ותדבק בו ולאחר שיהיו בך כל המדות הללו אז בשמו תשבע", משמע שכאן השבועה היא מצוה (כדעת הרמב"ם שמצוה להשבע בשם ה' באמת), לאחר השיא של הדבקות מגיעים לשבועה המבטאת את מסירות הנפש.

שעשועים יום יום

יראת שמים

"ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאבהה אתו ולעבד את ה' אלהיך... לשמר את מצות ה'" וכו'. למרות הרשימה הארוכה, ה' מבקש רק יראת שמים, "כי אם ליראה", כיון שלאחר עבודת האדם ביראה כל השאר בא בדרך ממילא. "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" - יראת שמים היא עיקר העבודה, וכל השאר הוא יחסית "בידי שמים", נעשה ממילא במודעות טבעית.

עמודיה שבעה

ענוה ושמחה

יחוד **ענוה שמחה** = 484, **כב** ברבוע, התכללות של **כב** אותיות התורה (תורת משה הענו), והוא עולה גם **גוף נשמה**, ענוה מצד הגוף ושמחה מצד הנשמה.

הצדיק הפורח

ממשיך הנועם אלימלך: והנה המשל בשעת פריחת הפירות אז הוא דבר נאה מאוד ונחמד למראה כמו שאמרו חז"ל היוצא ביומי ניסן וראה אילנות מלבלבים מברך כו', ואחר גמר הפרי הוא טוב למאכל ונמצא דבר גשמי בשעת הפריחה עיקר התאוה* הוא לעינים וצריך לברך* ובשעת גמר הפרי העיקר התאוה למאכל* וזהו שנאמר אצל חוה ותרא האשה כי טוב העץ למאכל ותאוה היא לעינים, דהיינו שבפעם אחד היה לה שני תאויות והבינה שזה דבר קדוש מאוד לכן ותקח ותאכל* ואיתא ואברהם זקן בא בימים, ופירשו שלא חיסר מימיו כלום שבכל יום ויום השלים עבודת הבורא ברוך הוא* וזהו יפרח בימיו צדיק, רצה לומר הצדיק שכל ימיו שלמים בעבודתו יתברך והם כמשל פריחת הפירות שפורח בקדושתו ומעשיו נאים ונחמדים כל ימיו. ורוב שלום עד בלי ירח, הצדיק הזה הוא מרבה שלום בעולם אף שאינו בקטנות דהיינו מדרגת ירח וקל להבין*

יש צדיק 'פורח' ש"מעשיו נאים ונחמדים כל ימיו", ומרבה שלום בעולם אף שאינו בקטנות

כתב הנועם אלימלך: או יאמר והיה עקב תשמעון. ונקדים לפרש פסוק יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח* דאיתא בגמרא אמרה לבנה לפני הקב"ה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ואמר הקדוש ברוך הוא תמעיט עצמך ואמר צדיקים יקראו בשמך, דהיינו שמואל הקטן דוד הקטן* וזהו והיה עקב תשמעון, רצה לומר שצריך לשמוע את המשפטים בענוה ולא להתגדל חלילה, "עקב" רומז למדת הענוה, "עקב ענוה יראת ה'"^א – בחינת הלבנה שמקטינה את עצמה, מדת הצדיקים המקטינים את עצמם, "קטנתי מכל החסדים"^ב, וכן כל ישראל "המעט מכל העמים, הממעטין עצמכם"^ג. "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה" היינו שמתוך ענוה תשמעו את דבר ה'. שמיעה שייכת לבינה (לעומת ראייה בחכמה), וכן מדת הענוה שייכת במיוחד לבינה^ד, כמשה רבינו שהוא "עניו מאד מכל האדם" ו"משה זכה לבינה".

מענוה באים לשמחה, "ויספו עניים בה' שמחה", כרמזו ב"והיה עקב" – אין והיה אלא לשון שמחה^ה, וכן שמחה היא פנימיות הבינה.

ערוך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ד' אייר תשפ"א.

א משלי כב, ד. וראה של"ה פרשתנו.

ב בראשית לב, יא. וראה תניא אגה"ק פ"ב.

ג דברים ז, ז ורש"י.

ד וראה סוד ה' ליראיו שער מלחמת היצר, אודות בטול ענוה הכנעה שפלות המכוונים כנגד שם הוי'.

ראיה ואכילה

בעץ פרי יש שתי תאוות: בשעת הפריחה תאות הראיה, "תאווה הוא לעינים", ועליה מברכים ברכת האילנות, ובשעת האכילה תאות האכילה (ואז מברכים ברכת הנהנין). בעץ הדעת התאווה נהפכה לרועץ, אך חוה הבינה (ב"בינה יתרה") "שזה דבר קדוש מאד", ובאמת אילו היו ממתנינים לשבת היתה האכילה מעץ הדעת היתר ומצוה בקדושת השבת – תיקון האכילה וגם תיקון הראיה (שבת היא סוד "בת עין"!).

וכן בקדושה יש שתי תאוות של צדיקים: "תאות צדיקים אך טוב" היינו תאות הראיה ("אך טוב" רמז ל"אור כי טוב"), ו"תאות צדיקים יתן" היינו תאות האכילה, "צדיק אכל לשבע נפשו". "אמרו צדיק כי טוב [ראיה] כי פרי מעלליהם יאכלו [אכילה]". ורמז: **ראיה אכילה** = מצוה מצוה, תאות הצדיק היא לעשות מצוות, ושתי מצוות היינו "חכם לב יקח מצות" (מצוות במעשה – אכילה, כוונה – ראיה).

גם בתאות נשים יש ראיה ויש אכילה: ראיה שייך לזיווג יעקב ורחל שהיתה "יפת תאר ויפת מראה", עליה נאמר "אין אשה אלא ליפי", ואכילה שייך לזיווג גופני של יעקב ולאה (אכילה רמז לזיווג בתורה, "הלחם אשר הוא אוכל") עליה נאמר "אין אשה אלא לבנים" – ואצל יעקב הצדיק הכל בקדושה. ראיה אכילה רת"ס אותיות **ראה**, "ראה חיים עם אשה אשר אהבת". והנה לאחד "כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים" יש תאווה נוספת "ונחמד העץ להשכיל" – אך תאווה זו "להשכיל" היא היא פנימיות הראיה בעינים: שכל כמו הסתכלות, "לאסתכלא ביקרא דמלכא" (וכן בשבת מתקיים "ונחמד העץ להשכיל" בהשכלה אלקית). שלש התאוות, **טוב העץ למאכל, תאווה הוא לעינים, נחמד העץ להשכיל** = 1599 = **אהבה פעמים ענג** ("אהבה בתענוגים") = **ראה חיים עם אשה אשר אהבת כנ"ל!**

כירח. ויש לפרש: הצדיק שהעיקר אצלו הוא הקטנות, בחינת ירח, היינו שעיקר המודע שלו הוא הענוה, מצד הגוף. והצדיק הפורח היינו שעיקר המודע אצלו הוא השמחה, מצד הנשמה, בחינת גדלות של השמש, והוא משפיע כל טוב לישראל תמיד ("צדיק חי עלמין" בעבודת השי"ת ב"אבר חי" תמיד). יש צדיק שעיקרו "והיה" (שמחה) ויש צדיק שעיקרו "עקב" (ענוה).

אמנם הוסבר ששמחה היא פנימיות הבינה ("תשמעון"), וקשורה במהותה לענוה, אך כעת מדויק שהשמחה עצמה באה מהחכמה, בחינת ראיה, כמו הפריחה שהיא "תאווה לעינים", אלא שהשמחה מתגלה בבינה ע"י יחוד חכמה ובינה (או"א), "**שמע**" ר"ת "**שאו מרום עיניכם**"^ה (היינו הראיה שבתוך השמייה). זו מדת הצדיק הפורח, שהקטנות הענוה שלו, בחינת הירח, אינה מורגשת כעניין בפני עצמו ובטלה בתוך השמחה (השמש) – כמו "והיה אור הלבנה כאור החמה". גם משה שזכה לבינה (ענוה), הרי שרשו הוא בחכמה (בטול, **כח מה**, "ונחנו מה"), ורצה לומר "ראה ישראל" במקום "שמע ישראל!". הדוגמה לצדיק הפורח היא אברהם אבינו, "האדם הגדול בענקים", הנמצא תמיד בגדלות ושמחה. הוא גם בתכלית הענוה, "ואנכי עפר ואפר", אך זה 'בדרך ממילא' ולא עיקר העבודה (כמבואר על מסירות הנפש של אברהם, שהיתה בדרך ממילא, לעומת מסירות הנפש של רבי עקיבא). והרמז: **יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח** = **אברהם** 'פנים ואחור'.

הצדיק הפורח מחזיר את הרשע בתשובה, **יפרח בימיו צדיק = רשע!** "יפרח" רמז לתיקון **רפח** ניצוצין. "יפרח בימיו צדיק" היינו "צדיק כתמר יפרח" שנדרש על **קרח** ("ס"ת צדיק כתמר יפרח) שיחזור בתשובה (תמר לשון תמורה, מרשע לצדיק), ואז יבוא משיח.

ה תקוני זהר פה, ב.

ו ראה לקו"ת ואתחנן ד"ה ואתחנן ובביאור שם.

ז זרה ח"ב רד, א.

צדיקים וחוטאים

ידיעה ובחירה

והמשכיל לדוד כתב שהוקשה לרש"י הלשון "פן תרבה", והרי אין ספק לפני ה' אם תרבה או לאו! אלא שגלוי לפניו שעתידים לחטוא, וכיון שהחטא תלוי בבחירתם החופשית לכן אי אפשר לכתוב בלשון ודאית, באופן המכריח וסותר את הבחירה. כלומה, באמת ידיעת ה' שהאדם יחטא אינה סותרת את בחירתו החופשית של האדם (כדברי הרמב"ם הידועים^ג), ובכל זאת בתורה לא נכתב העתיד בפירוש כדי "שלא לתת מקום לומר חלילה שהם מוכרחים במעשיהם"^ד, עכ"ד. ואמנם כתוב בתורה גם שישראל עתידים לחטוא בלשון ודאי, כמו בפרשת וילך "וקם העם הזה וזנה [דברי ה']... כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון [דברי משה]^ה", אלא שבכגון זה באמת הבחירה כאילו נלקחה מן האדם (אלא בכח תשובה גדולה), כיון שהדבר לא נמצא רק בידיעת ה' (בחנינת מחשבה) אלא בגדר אמירה, והדבר נכתב בפועל בתורה, וזהו גדר "גזירה" המכריחה את האדם^ו (כל שכן כאשר הדבר כבר נודע למשה, "כי ידעתי", כי רק ידיעת ה' אינה מכרחת הבחירה, כמו שמבאר הרמב"ם שידיעתו

[ז, כב] וְנָשַׁל ה' אֱלֹהֵיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפְּנֵיךָ מֵעַט מֵעַט לֹא תִּנְכַּל פְּלִתָם מִהָרָץ פֶּן תִּתְרַבֶּה עֲלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה.

פן תרבה עליך חית השדה והלא אם עושין רצונו של מקום אין מתיראין מן החיה, שנאמר "וחית השדה השלמה לך" אלא גלוי היה לפניו שעתידין לחטוא.

בעוד מקומות מביא רש"י כיוצא בזה שעתידים לחטוא^א, וכן הוצרך לפרש כאן מפני הקושי שמביא שהצדיקים אינם צריכים לירא מן החיות (כדברי אליפז לאיוב על השגחת ה' על הצדיק "כי עם אבני השדה בריתך וחית השדה השלמה לך"^ב).

ערוך ע"י יוסף פלאי מתוך רשימות הרב. א על הפסוק "ויתעצב אל לבו" בדור המבול "גלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן לא נמנע מלבראן". בפרשת משפטים "כאן נתבשרו שעתידין לחטוא, ושכינה אומרת להם 'כי לא אעלה בקרבך'". בפרשת אחרי מות "גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא". בעניין המרגלים "גלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה". על הקריאה לשלום לסיחון "כשבא הקב"ה ליתנה לישראל חזר אותה על עשו וישמעאל וגלוי לפניו שלא יקבלוה ואף על פי כן פתח להם בשלום". ועל הפסוק "אפס כי לא יהיה בך אביון" מפרש רש"י שזה בעושים רצונו של מקום אבל כשאין עושים נאמר "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ".

ב איוב ה, כג. ומקור דברי רש"י מהספרי בסוף פרשתנו (פסקה נ). וצריך עיון למה הקשו מכה הפסוק באיוב ולא מהפסוק בפרשת בראשית "ומוראכם וחתכם יהיה" כדלקמן, או ממה שנאמר בפרשת בחקתי "והשבת חיה רעה מן הארץ" כמו שמביא הרמב"ן כאן.

ג הלכות תשובה פ"ה ה"ה.

ד וראה גם משכיל לדוד עה"פ "פן ינחם העם", שמות יג, יז.

ה דברים לא, טז; כט.

ו אלשיך איכה ג, לו (ובריבוי מקומות). תו"ח בראשית ל, ד. לקו"ש חל"ו עמ' 9.

ז כמו שמוכח מדברי הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ו ה"ה, עיי"ש. וכמבאר בלקו"ש ח"ה עמ' 132 (פרשת ויצא) הערה 3.

והנה נאמר "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ", ומבואר בגמרא "כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות... אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה"^א, ובתניא "והצדיקים שאין צלם אלהים מסתלק מעל פניהם כל חיות רעות אתכפיין קמיהו כמו"ש בזהר גבי דניאל בגוב אריות"^ב – דהיינו שזה רק בדרגת צדיק השומר על הצלם בשלמות, ולא בבינוני, קרוב לדברי המשכיל לדוד ששמירה מחיות רעות שייכת רק בצדיקים גמורים. דהיינו, הפרשה שלנו מדברת בבינונים, וזה שנאמר "והיה עקב תשמעון" (שהרי הבינוני לא חוטא בפועל אלא שומר את כל המצוות).

בפנימיות, ההבטחה "מעט מעט... לא תוכל כלותם מהר" שייכת לבנין פרצוף רחל, כרמז **מעט מעט = רחל**. פרצוף רחל היינו המלכות שבה יש תהליכים שאורכים זמן (מקור הזמן הוא בספירת המלכות, "ה' מלך ה' מלך ה' ימלך"), מתאים לדרגת הבינוני. אך על הצדיק נאמר "עד מהרה ירוץ דברו", ללא שיהוי. גם "ונשל" הוא פעולת המלכות: ונשל תרגם אונקלוס "ויתריך" היינו הורשה לשון גירוש, בדרך מלחמה, ורמז: **ונשל** (אותיות לשון) = **דוד בן ישי**^ג.

עיקר הבחירה בבינונים

והנה התבאר (ע"פ המשכיל לדוד) שנאמר

י בראשית ט, ב.
יא שבת קנא, ב.
יב תניא פכ"ד.

יג רמזים נוספים: בכל הפסוק יש 18 (חי) תבות ו-64 (דין) אותיות, 8 ברבוע, וממילא מתבקש לכתוב אותו כרבע של 8 על 8 אותיות. פינות הרבוע עולות 36 (6 ברבוע, ועם 8 ברבוע עולה 10 ברבוע), והסימן בתוך הפסוק הגוים (64 האלה (36).

כל הפסוק עולה הוי' פעמים נצח הוד (סוד שם צבאות, שמכחו גרוש הגוים), כאשר שתי המלים הראשונות והאחרונות **ונשל הוי' חית השדה** = 44 פעמים הוי' (וממילא **ונשל חית השדה** = 1118, פסוק "שמע ישראל") וכל השאר = **מעט פעמים הוי'** = 13 פעמים **רחל מעט מעט**.

כל הפסוק הוא גם כפולת 13 כמובן, בשתי חלוקות יפות: "ונשל... מהר" = 203 פעמים 13, "פן... השדה" = 123 פעמים 13. ובדילוג תבות, התבות הראשונות = 197 פעמים 13 והתבות השניות = 129 פעמים 13.

אינה כידיעתנו^ד).

אך אע"פ שנגזר שבעתיד "קם העם הזה וזנה" (בלשון ודאי), זהו רק אחרי מות יהושע (כמו שפירש רש"י שם), ואילו כאן בפרשת עקב מדובר על תחילת ביאתם של ישראל לארץ, שאז הבחירה חופשית בידם לגמרי (ולא מוכרע אם הם במצב של "הבא ליטהר מסייעין בידו" או "הבא ליטמא פותחין לו"), ולכן הכתוב 'נזהר' להשאיר את הבחירה ביד ישראל ולנקוט בלשון "פן תרבה" (ומה ש"גלוי וידוע לפניו" היינו שגלוי לפניו דווקא אך לא נכתב בפירוש בתורה).

צדיקים ובינונים

על הפסוק שלנו הקשו המפרשים^ה: מה התועלת בכך שלא תרבה חית השדה, והרי מדובר כשישראל חוטאים ואם כן הגוים שנותרו בינתיים בארץ ("מעט מעט אגרשנו מפניך") הם ירעו לישראל!

ותירץ בדברי דוד: חיה רעה היא בגדר "שכיח היזקא" ואין ניצולים ממנה אלא בתשובה גדולה, מה שאין כן רעת הגוים שרק החטא גורם שיזיקו לנו ואפשר להנצל מהם גם ב"תשובה קצת". וקרוב לזה פירש המשכיל לדוד, שמה שגלוי לפניו שעתידים לחטוא היינו לחטוא קצת שלא יהיו בגדר צדיקים גמורים, אבל עדיין יהיו ראויים לשמירה מהרשעים בהשגחה שאינה יוצאת מדרך הטבע, אך שמירה מחיות רעות היא בהשגחה פרטית מיוחדת שלא כדרך הטבע ולזה צריך שיהיו צדיקים גמורים (עכ"ד). ואע"פ שפתיחת הפרשה היא "והיה עקב תשמעון" אין הכוונה לדרגת צדיקים גמורים. ובלשון הרמב"ן (לאחר שהביא דברי רש"י) "כי לא תגיע זכותם [כלומר יש זכות אך לא מספיקה] להכריתם כולם כאחד ושישביית חיה רעה מן הארץ כמובטח להם בפרשת אם בחקתי".

ח וראה משך חכמה בראשית א, לא שגם ידיעת המלאכים מכריחה הבחירה.

ט וראה עוד בשפתי חכמים ומה שהקשה עליו במשכיל לדוד.

הרשעים נכתבים לאלתר למיתה, כאילו נגזר שיהיו רשעים; ורק הבינונים תלויים ועומדים, ועליהם לממש את הבחירה (בעשרת ימי תשובה, התשובה היא היא הבחירה החופשית). כל זה מתאים לשיהוי הזמן כאן, "מעט מעט", בהתאם לדרגת הבינוני התלוי ועומד, לעומת הצדיק שנכתב לאלתר לחיים.

אכן, "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", "ואין לך אדם בישראל [גם הצדיקים] שאינו מחויב עשה"^{טו}, ואם כן יש לפרש (שלא כדברי דוד ומשכיל לדוד, אלא) ש"עתידים לחטוא" היינו שגם כשהיו צדיקים גמורים מכל מקום עתידים לחטוא קצת. ולפי זה מה ש"עתידים לחטוא" הוא על דרך "נורא עלילה על בני אדם", שגם לצדיקים הקב"ה מגלגל חטא ב"עלילה" כמבואר במדרש^{טז}.

"פן תרבה" (בלשון מסופקת) כדי להשאיר מקום לבחירה החופשית. גם ענין זה מתאים דוקא לבינונים, שעליהם מדובר כאן. מפני שצדיק גמור כאילו נטלה ממנו הבחירה, שהרי יצרו הרע כבר 'נהרג' (אלא שהבחירה אצלו באופן אחר), וכן מהרשע הגמור נטלה הבחירה לאידך גיסא (שהרי הוא ברשות לבו, אלא אם יעשה תשובה "בחילא יתיר" שאז אין דבר העומד בפני התשובה), ועיקר הבחירה הוא לבינוני הנמצא בשיקול בין טוב לרע ("זה וזה שופטן"). וכן מבואר^{טז} שהצדיק נמצא בעתיד הטוב, הרשע הוא עבריין הלכוד בעבר, ורק הבינוני נתון בהווה ('זמן בינוני' בלשון המדקדקים) ועליו לבחור בכל רגע בטוב. וכן משמעות שלשת הספרים בראש השנה, יום הדין: הצדיקים נכתבים לאלתר לחיים, כאילו 'מוכתב' מראש שיהיו צדיקים;

טו זבחים ז, ב.
טז תנחומא וישב ד.

יד שכינה ביניהם עמ' י. מבחר שיעורי התבוננות ט"ו עמ' 205. ובכ"מ.

עקבתא בעקב

"והיה עקב תשמעון" מפרש רש"י "אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון". הכוונה לא רק לדברים האסורים באמת, אלא גם לדברים שלפי מדת הדין אפשר למצוא להם היתר ולכן אדם דש בעקביו ומזלזל בהם. לנהוג במדת חסידות ולהדר ב"מצוות קלות" - זו העבודה של עקבתא דמשיחא, "עקב תשמעון".

שעשועים יום יום

בן שלש לשמוע

"והיה עקב תשמעון". על אברהם אבינו נאמר "עקב אשר שמע אברהם בקלי", ודרשו חז"ל "בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו" ושמע בקול ה' עקב שנים (מתוך קעה שנותיו). מכאן ש"עקב" רומז לגיל שלש. והנה האר"י מבאר את סוד פאות האזנים (פאה = אלהים). פאה פאה = עקב, "עקב תשמעון" - כשמספרים את הילד בגיל שלש ומשאירים לו שתי פאות אזנים יפות, הוא מתחיל לשמוע, להבין. עד גיל שלש אומרים לילד "נעשה ונשמע", ומגיל שלש ואילך תשמע ותעשה, "עקב תשמעון... ושמרתם ועשיתם". המעשה הוא העיקר והתכלית, אבל כדי להגיע למעשה צריך לפתח את השמיעה.

חסדי' דוד הנאמנים ח"ט. והתועדות ח"י מנחם אב תשע"ב

פרקי אבות

פרק ד', חשנה כ'

אל תסתכל בקנקן

יין ישן". בהיותו בן גרים הוא "נשמה חדשה" בעם ישראל, התחלה חדשה. הוא היה 'חדשן' בעצם, "מאיר עיני חכמים"¹ אלא שזהו "אור חדש" המתחדש בכל עת בבחינת יש מאין, ולכן יכול לומר על טמא טהור ועל טהור טמא ו"לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו"². עניין זה קשור לעמידתו בנסיון (כיוסף הצדיק) – הוא נקי מחטאות נעורים ולכן הוא נותר תמיד נער, צעיר ברוחו.

רבי מאיר היה לבלר ומטיל קנקנתום לדיו³ כדי שלא ימחק – קשר מובהק למשנה שלנו הפותחת ב"דיו כתובה על ניר חדש" (וכך הכתיבה מתקיימת) ומסיימת ב"קנקן חדש"!

סוד הקנקן

קן הוא לשון קנין, וקנקן הוא פעמיים קנין, רמז מובהק לפסוק "קנה חכמה קנה בינה"⁴. מבואר בקבלה ש"קנה" בפסוק הוא כמו קנה – צנור – "קנה חכמה" ממשיך מהכתר לחכמה ו"קנה בינה" ממשיך מהכתר לבינה.

הכתר עצמו מחולק לשני חלקים, וההמשכה לחכמה ובינה היא מחלקו התחתון הנקרא 'אריך אנפין'. **כתר = ישיש**, וכל חצי שלו הוא **יש** שעולה **קנה קנה**, כאשר "קנה חכמה קנה בינה" נמשכים מה"יש" התחתון (כרמוז "במה

אלישע בן אבויה אומר, הלומד תורה ילד למה הוא דומה, לדיו כתובה על ניר חדש. והלומד תורה זקן למה הוא דומה, לדיו כתובה על ניר מחוק. רבי יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי אומר, הלומד תורה מן הקטנים למה הוא דומה, לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו. והלומד תורה מן הזקנים למה הוא דומה, לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן. רבי מאיר אומר, אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו. יש קנקן חדש מלא ישן, וישן שאפלו חדש אין בו.

רבי מאיר משלים את דברי אלישע בן אבויה רבו. אלישע בן אבויה שבח את לימוד התורה של הילד, שהוא כ"נייר חדש", ורבי מאיר ממשיך שיש קנקן חדש מלא יין ישן, העיקר הוא הפנימיות ולא הקנקן החיצוני, וכן קיים רבי מאיר כשלמד תורה מפי אלישע בן אבויה ששנה ופירש, "רמון מצא תוכו אכל [כמו היין שבתוכו] קליפתו זרק [כמו הקנקן]⁵". אדרבה, נראה שרבי מאיר מעדיף קנקן חדש (כשיש בו יין ישן), כמו שיש עדיפות לנייר חדש. באמת, רבי מאיר עצמו הוא "קנקן חדש מלא

המשך בעמ' 35 <<

ג עירובין יג, ב.
ד סוטה כ, א.
ה משלי ד, ה.

א זו הגרסה שקבע אדה"ז בסדור, וראה בהערות שם במהדורה החדשה.
ב חגיגה טו, ב.

הסיפור החסידי

קירוב אחרי השואה | ר' אהרן ר'קח מבעלז

רבי אהרן ר'קח מבעלז – האדמו"ר הרביעי בשושלת בעלז, נולד באלול תר"ם בבעלז לאביו רבי ישכר-דב, האדמו"ר השלישי בשושלת, ולאמו בתיה-רוחמה, נכדת רבי אהרן מטשערנוביל, על שמו נקרא. גדל ולמד אצל אביו ואצל אבי אביו, רבי יהושע. לפני שמלאו לו 18 שנים התחתן עם מלכה, בת דודו (לימים נרצחו אשתו וכל ילדיו בשואה). לאחר פטירת אביו, בשנת תרפ"ז, חונה לממלא מקומו באדמו"רות וברבנות העיר. רבי אהרן נודע מצעירותו בקדושתו הגדולה, עד שאחד מצדיקי הדור התבטא עליו "כנראה שיצר הרע שכח ממנו". כמו כן נודע באהבת ישראל הרבה שלו ובכך שלא יכל לשמוע רע על אף יהודי, 'דתי' או 'חילוני' כאחד. העיד על עצמו שנולד עם מידת הרחמנות. במהלך מלחמת העולם השנייה נמלט מפולין מאימת הנאצים, שרדפו אחריו באופן אישי, תחילה להונגריה ומשם לא"י. אחרי מגורים זמניים בירושלים קבע את משכנו בתל אביב. בארץ נישא רבי אהרן עוד שתי פעמים, אך לא נולדו לו ילדים מנישואים אלה. בנה את חסידות בעלז מחדש בארץ. במוצאי שבת כ"א מנחם-אב תרי"ז הסתלק, ומנוחות כבוד בהר המנוחות.

הילולת רבי אהרן מבעלז

הקשר שלהם התחיל עוד לפני הנשיאות, בתקופה בה הרבי הסתיר את עצמו – הרבי בא לראות אותו וכשהוא נתן לרבי יד הוא אמר שיש לו 'יד חמה' ולא הרפה ממנו עד שגילה מי הוא. הסיפור הזה חוזר על עצמו פעמיים. הוא הסתלק במוצאי שבת, אור לכ"א אב, כשבאמריקה עוד היתה שבת, והרבי שמע על כך בשבת מהגויים שם. הרבי שאל את המשמשים האם יש אפשרות לתפוס מטוס לארץ במוצאי שבת ולהגיע ללויה, אך כשאמרו שלא יספיקו להגיע ללויה הרבי 'ירד מהרעיון'. זו הפעם היחידה שלרבי היתה הויה-אמינא מעשית להגיע לארץ ישראל. יש עליו הרבה מאד סיפורים. ידידי הרב בן-ציון שי' גרוסמן הוציא עליו ספר בשלשה כרכים, צנצנת המן, שכדאי לכל אחד לקרוא. **נספר עליו קצת**²:

כל שבת היא מעין "שבת מברכין" לאירועים שיהיו בשבוע הבא. קראתי היום את ההפטרה, וכשקוראים את ההפטרה המנהג הוא לחשוב על היארצייתים שיהיו בשבוע הבא – הרי מי שיש לו יארציית נהג לעלות למפטיר ולקרוא את ההפטרה בשבת שלפני היארציית. בשבוע הבא זה כולל גם את היארציית של אבא של הרבי בכ' אב, שיהיה ביום חמישי, וגם יארציית חשוב בכ"א אב – יארציית של צדיק שהרבי החשיב אותו כצדיק הדור אחרי הסתלקות הרבי הריי"צ. כ"א אב הוא היארציית של רבי אהרן מבעלז, שהרבה צדיקים החשיבו אותו כצדיק הדור, וכך גם הרבי התייחס אליו¹.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. לכבוד הילולת רבי אהרן מבעלז – רעוא דרעוין שבת נחמוי ואתחנן, ט"ו מנחם-אב תשפ"א – כפ"ח. א על הקשרים בין רבי אהרן מבעלז והרבי ראה באורך שיעור כ"א מנחם-אב ע"ז.

1 ראה גם נפלאות הצדיקים כ"א מנחם-אב.

איזור שנצלז – הרבי מבעלז, הרבי מסאטמר והרבי מקלויזנבורג – שבנו אחר כך את היהדות. היו עוד, אבל הם מפורסמים מאותו איזור. הרבי מסאטמר יצא ברכבת קסטנר, הרבי מבעלז ברח באורח פלא והרבי מקלויזנבורג עבר את כל תלאות המלחמה וניצל. ודאי כל אחד מהצדיקים טעמו עמו – כל אחד נהג אחרת. הצדיקים שנצלז, אחרי שבני משפחותיהם נרצחו בשואה, הקימו מחדש את היהדות הנאמנה.

חלה טריה לניצול שואה

כל הסיפור הזה הוא רק הקדמה, לסיפור שעוד יותר 'תפס' אותי:

אחרי המלחמה היה יהודי, חסיד גור, שהתגלגל לאורוגוואי בדרום אמריקה. אחרי כמה שנים הוא בא לבקר בארץ בסביבות פסח כדי לשהות אצל הרבי מגור, הבית ישראל. כשהוא הגיע שאל אותו הבית ישראל האם הוא מתכנן להיות גם בתל אביב, וכשהוא השיב בחיוב הרבי אמר שיכנס גם לבעלז-רב. הוא כמובן עשה זאת, וכאשר נכנס לרבי מבעלז הוא שאל אותו האם הוא מתכוון לשהות בארץ גם אחרי פסח והאם יוכל להכנס אליו שוב אחרי החג. הוא אמר שכן, וכאשר חזר לירושלים וספר זאת לבית ישראל הוא עודד אותו שאכן יכנס שוב לרבי מבעלז.

כשהוא הגיע בפעם השנייה לרבי מבעלז הוא שאל אותו האם מכיר יהודי מסוים מאורוגוואי שהוא בעל אטליו. החסיד נחרד וסיפר לרבי שאותו יהודי, שבעבר היה חסיד וירא-שמים, ירד לגמרי מהדרך אחרי כל מה שעבר במלחמה ואי אפשר לסמוך על הבשר שלו – הוא מוכר טריפות וכו'. הרבי לקח חלה טריה, שנאפתה אחרי פסח – לכן הוא בקש שיבוא שוב אחרי פסח – ובקש שכאשר יחזור לאורוגוואי יגש לאותו יהודי וימסור לו את החלה בשמו של הרבי. כאשר אותו חסיד הגיע חזרה הוא עשה

גטו בודפסט

בימי הזעם, בזמן השואה הנוראה, הרבי מבעלז ברח והגיע להונגריה. הוא גר בבודפסט ומדי פעם היו לו 'קריזות', אפשר להגיד, שהוא אמר – 'עכשיו צריך לעבור דירה'. הוא גר בדירה אחת, ולפתע פתאום אמר שצריך לעבור דירה. אחת הפעמים היתה בערב ראש חדש, ובבעלז יש מנהג שלא עוברים דירה בערב ראש חדש, אבל הוא אמר שלמרות זאת אין ברירה וצריכים לעבור דירה. תקופת-מה אחרי שעברו דירה הוא שוב הודיע שצריך לעבור דירה, לאזור אחר, וכך גם בפעם שלישית. מהדירה הרביעית היו אמורים לעבור דירה למקום מסתור שהכין לו אחד החסידים העשירים, אבל הוא שינה תכנית – התנצל בפני אותו חסיד וברח מהונגריה והגיע בסופו של דבר לארץ ישראל. אחרי זמן, כשהנאצים ימ"ש רכזו את יהודי בודפסט בגטו, כמו שעשו בכל מקום, התברר לשני חסידים שהלכו לבדוק זאת כי ארבע הדירות בהן גר הרבי מבעלז מסמנות בדיוק את ארבע הפינות שהגדירו את הגטו. בגטו הזה רוכזו המוני יהודים, רבים מהם חרדים, ורבים מהם – קרוב למאה אלף איש, לפי מה שאומרים – ניצלז, ומהם נבנה חלק גדול של היהדות החרדית אחרי המלחמה (יהדות הונגריה ודאי, ובכלל הקהילות החרדיות)³.

וואים שהרבי מבעלז ברח אחרי שהוא עשה פעולה להצלת שארית הפליטה בעיה. בכלל, היו בענין הזה הנהגות אצל צדיקים מן הקצה אל הקצה. היו צדיקים שסרבו לעזוב את מקומם, אפילו שהיתה להם אפשרות לברוח, ונספו עם בני הקהילה שלהם. היו אפילו צדיקים ששהו במקום מבטחים, כמו בארץ ישראל, וחזרו כדי להיות עם הקהילה שלהם – ונספו. והיו צדיקים שברחו. היו שלשה אדמו"רים גדולים מאותו

ג כן סיפר רבי ירמיה כהן אב"ד פריז במאמר שהתפרסם בעיתון המודיע בשנת תשנ"ה, והוא בכמה ספרים (בקדושתו של אהרן ח"א עמ' שסח ועוד, וראה בהרחבה צנצנת המן ח"ג עמ' עב"עד).

ד פאר ישראל (אודות הבית ישראל) עמ' ש"ס – ומשם הובא בכמה ספרים על רבי אהרן מבעלז (בקדושתו של אהרן ח"א עמ' קכט ועוד).

הקב"ה (ומוסבר אצלנו¹ ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים" במדת הנצח ואילו "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"² במדת ההוד, כף זכות וכף חובה³, וד"ל). זו תודעה של "לא ידח ממנו נדח", שבסופו של דבר מקרבת גם את מי שהתרחק בעקבות זוועות השואה. החוסם של הצדיקים מתמודד עם כל הכפירה, לשון כפור, ומקרב בחזרה את היהודים.

לימוד זכות על הזונים מאחרי ה'

יהודי ש"שנה ופרש"⁴, מאיזו סבה שלא תהיה (גם סבה שמתוך רחמי אמת אפשר 'להביך' אותה כנ"ל) הוא בגדר 'זונה' מאחרי ה' (דבר המתבטא במיוחד במזון שהוא אוכל ומוכר לאחרים, כשתי דרשות חז"ל⁵ ל"רחב הזונה"). למדנו לאחרונה, בקביעות שלנו בתנ"ך, את ספר הושע. הושע, כמו עוד נביאים, משתמש הרבה בדימוי של זנות לעם ישראל שזונה מאחרי ה'. מעניין ששרש זנה מופיע בתנ"ך 137 פעמים⁶ (בגימטריא נאוף⁷) – הכי הרבה הופעות ישנן בספר יחזקאל, שם השרש חוזר 50 פעם (כנגד שער ה־נ של הבינה, גם בדיעת האלקות), רובן ככולן כמשל להתרחקות עם ישראל מה', אבל הריכוז הכי גבוה (ביחס לאורך הספר) הוא בספר הושע, בו השרש חוזר 21 פעמים⁸.

1 אמונה ומודעות עמ' קפגריכג; רוחו של משיח עמ' קצב. ובכ"מ.

2 ע"פ מו"ק טז, ב; תנא דבי אליהו רבה פ"ב.

3 ח בכ"מ בקבלה וחסידות. ראה למשל לשם שבו ואחלמה חלק הביאורים שער טנת"א פ"ז סכ"ד.

4 פסחים מט, ב. ובכ"מ.

5 ראה במפרשים ליהושע ב, א (ובהבנות השונות בתרגום יונתן).

6 לפי ההטיות השונות של השרש – ראה בקונקורדנציה היכל הקדש (מאנדעלקערן) עמ' 358.

7 יב תקון ה'נאוף הוא על ידי לימוד קבלה, פנימיות התורה, כמבואר בשיחה הידועה של הרבי הרש"ב (תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג – תורת שלום עמ' 172:3. ראה מחול הכרמים ח"ב פ"ט – עמ' קה – וברשימת ג' כסלו תשפ"א, נדפסה בגליון ויצא). 137 ועוד זנות, 463 = 600, כללות פר וישן דינין כו'. 137 ועוד השרש זנה = צדקה, "וחטאך [פגם הברית בפרט] בצדקה פֶּרַק" (דניאל ד, כד), כמבואר באגה"ת בתניא (פ"ג).

8 21 עולה שם אהיה, השם של ספירת הבינה ד"מינה

זאת, וכאשר היהודי הבין שאחרי כל מה שעבר הרבי מבעלו חושב עליו ודורש בשלומו הוא פרץ בבכי ובסופו של דבר חזר בתשובה. לילדיו הוא כבר נתן חינוך יהודי טוב, והם הקימו משפחות מפוארות שהולכות בדרך התורה.

"לא ידח ממנו נדח"

זהו סיפור חשוב מאד לדור שלנו. הסיפור של אותו יהודי שירד מהדרך אחרי המלחמה הוא לא חד-פעמי – היו רבבות כאלה, מליונים, ובעצם זהו סיפור של דור שלם שהשאלה שלו היא איך הקב"ה אפשר לנאצים ימ"ש לבצע את זממם, לעשות חורבן שלא היה כמותו מאז חורבן בית המקדש ואולי עוד יותר; איך אפשר להאמין בקב"ה אחרי השואה?! הרבי אמר הרבה פעמים שלא מוצדק שהמסקנה מהשואה תהיה פגיעה באמונה או הפסקת שמירת תורה ומצוות, אבל 'בינינו לבין עצמנו' – האם זה באמת מופרץ?! האם אי אפשר להבין (מבלי להסכים עמו) את מי שהאמונה שלו נפגעה בעקבות זוועות השואה!?

כאן יש דוגמה בה רבי אהרן מבעלו, ששרד בעצמו את השואה ואבד אשה וילדים, מקרב יהודי שהתרחק בעקבות השואה – היהודי מרגיש שהרבי מבין אותו ודואג לו, ואפשר לומר שאפילו מצדיק אותו במדת מה, וכך הוא מתקרב. קצת קשה לכתוב זאת באופן נכון ומדויק, אבל בהחלט אפשר להגיד שהצדיקים ששרדו את השואה הם אלו שהיו מסוגלים להעמיד מחדש את היהדות – דווקא מתוך היכולת שלהם להבין ולהצדיק את הדור שאבד את אמונתו וירד מהדרך בעקבות השואה. כתוב ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים"⁹ – אחד הדברים שצדיק גוזר הוא שהוא פוסק שיהודי זכאי, הוא דן אותו לכף זכות ואז גם הקב"ה דן אותו לכף זכות. וכאשר הקב"ה גוזר להפך ודן את היהודי לכף חוב, אז בא הצדיק ומבטל את גזרת-קביעת

ה ע"פ תענית כג, א.

עצה שיזכרו את האהבה כדי שיחזרו ללמד זכות על עם ישראל – על מי שזנה והתרחק מה'. והנה הדור שלנו הוא דור של "תינוקות שנשבו"¹⁷, כבר לא דור של "שנה ופרש" (עוד יותר סבה-הצדקה ללמד זכות על כל יהודי בדור שלנו, דור של עקבתא דעקבתא דמשיחא, וכלשון הרבי – "דור האחרון לגלות שהוא הוא דור הראשון לגאולה"¹⁸). בכל זאת, גם אנחנו למעשה נמצאים בדיוטא התחתונה, והלוואי שימצא איזה צדיק שידון אותנו לכף זכות וישלח לנו "חלה חמה"...

ה"ג.

יד אג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד אגרת תתקעו (ריש עמ' רכ). שיחת מוצאי שמח"ת תשכ"ח ושיחת ש"פ יחי תנש"א ועוד (וראה גם חזו"א יו"ד סי' ב ס"ק כח).
יח ראה שיחת ש"פ נשא תנש"א. ובכ"מ.

אצל הושע זהו הסיפור הראשון, הנבואה הראשונה שלו¹⁹ ("הכל הולך אחר הפתיחה") – ה' מצוה עליו לשאת "אשת זנונים", שתוליד לו ילדי זנונים, ולאהוב אותה. חז"ל אומרים²⁰ שהושע אמר לקב"ה שאם עם ישראל זונים מאחריו – שיעזוב אותם. זה לא מה שה' רוצה לשמוע, והוא אמר "מה אעשה לזקן זה?!" – זו לשון חז"ל – והעצה שישא אשת זנונים ויאהב אותה, ואז יראה עד כמה קשה להפרד ממנה. כנראה שזקנים שוכחים מהי אהבה²¹, וה' מטכס

דינין מתערין" (ראה זהר ח"א קנא, א. ובכ"מ). נמצא ש"137, נאוף קבלה, מתחלק לשם אהיה ועוד "חן חן" (זכריה ד, ז), סוד תיקון חטאות נעורים על ידי חכמה נסתרה, כנודע (ראה גם שיעור כ' אלול תשע"ג).

יד הושע א, ב.

טו פסחים פז, א.

טז וראה גם סנהדרין לו, ב; רמב"ם, הלכות סנהדרין פ"ב

עקב מאיר

"והיה עקב תשמעון"... לנחש הקדמוני נאמר "אתה תשופנו עקב" – הכשת הנחש היא בעקב, בסוף המעשה, כשמסיימים את המעשה הטוב ונוטים לגאווה וסיפוק עצמי. העקב הוא העור הכי גס ו'מת' בגוף האדם, אך התכלית היא שגם העקב יהיה חי ומאיר, ואז אין אחיזה לנחש. זהו סוד "עקביא בן מהללאל" – אפילו העקב מהלל ומאיר.

המשך מעמ' 31 <<

בקנקן" – אל תסתכל ב"קנה חכמה קנה בינה", בחכמה ובינה הגלויות – "אלא במה שיש בו", במקור החכמה בכתר, "חכמה סתימאה דאריך אנפין" (כח המשכיל בלשון החסידות), היא היא חכמתו של רבי מאיר עצמו! הקנקן של רבי מאיר הוא מלא ישן, דהיינו דרגת "עתיקא" המלובשת בחכמה סתימאה (גבורה דעתיק מלובשת בח"ס).

שיש בו"). ההמשכה מהכתר היא דרך ה'מזלות' (מזל מזיל. המזלות הם "תיקוני דיקנא", שני מזלות הזקן הרמוזים בקנקן). ובפרט, אור אבא ("קנה חכמה") יונק ממזל "נצר חסד" ואור אמא יונק ממזל "ונקה" (שבו אותיות קנה, ורמוז גם הוא בקנקן). כל זה קשור לדברי רבי מאיר: "אל תסתכל

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מעבר דירה באמונה

אנחנו עומדים לקראת מעבר דירה מהישוב שלנו לעיר מרוחקת יחסית, ויש לי חששות מהמעבר, מכל מיני סיבות. כיצד אוכל להתגבר עליהם?

מענה:

ליהודי יש שכל ויש אמונה. את צעד המעבר צריך לעשות מתוך אמונה, כמו לקפוץ לים, לא מתוך שכל (לכן אין בדיוק מה להתישב כו' בנוגע לענין). האמונה אומרת שהכל יהיה טוב, שה' אתכם ושומר עליכם ומיטיב אתכם בכל מכל כל. סך הכל, כל מעבר בחיים הוא נסיון, תרתי משמע, ומבואר בחסידות שכל נסיון הוא נסיון באמונה, ו"לא בא הקב"ה בטרוניה עם בריותיו", ולכן בטוח תצליח לעמוד בנסיון, לנצח את כל המנגדים

שבתוכך, החל מהחרדות (שבסופו של דבר כולן כח המדמה בלבד).

אני מאחל שתהיה לכם ברכה בשליחות החדשה, שתמצאו חן בעיני הבריות ותשפיעו טוב מתוך אהבת ישראל צרופה (ובעזרה"י המעבר גם יעזור לאזן ולשפר את המצב הכלכלי של המשפחה – ענין חיצוני לכאורה, אך יש לו חשיבות רבה, כמו שדברנו לאחרונה על חשיבות ה'טיפול בסימפטומים'^א).

שתבשרו בשורות טובות!

נשיאת הפכים?

מהי בעצם עבודת האדם בנשיאת הפכים, הרי לכאורה הוא לא יכול לשאת הפכים בזמנית, אלא רק

א שיעור 'להתחיל מהסימפטומים' - נדפס בגליון מטו"מ.

בזה אחר זה באופן של רצוא ושוב, כמו "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך"?

הרב מדבר על "ממוצע המחבר", שזהו המפתח לנשיאת הפכים. מה הכוונה בדיוק בעבודת הנפש?

מענה:

פירוש מאמר הזהר [המובא בספר התניא, פרק לד] – "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא" – היינו בעת ועונה אחת ממש. מלאך לא יכול לעשות שתי שליחויות יחד, מה שאין כן נשמה, הדומה לקונה. נשיאת הפכים היא סוד החשמל, שכולל חש-מל (שתיקה ודבור). בעולם האצילות שני הפכים הם יחד ממש, ואילו בעולמות התחתונים הם בזמנים מתחלפים – "עתים חשות עתים ממללות".

כִּי אִם דְּיָרָאָה

”עבור מִשָּׁה רַבִּינוּ, מִי שֶׁעוֹמֵד וְתוֹבֵעַ אֶת הַדָּבָר מֵאַתָּנוּ, נַחֲשֶׁבֶת יִרְאַת שְׁמַיִם לְמִשְׁימָה פְּשׁוּטָה וְקִלְהָ לְיִשׁוּם”.

כַּעַת אָנוּ כְּבָר מְבַלְבְּלִים לְגַמְרֵי, כִּי הַשְּׂאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁשְּׂאֵלָנוּ חוֹנְרֵת לְמִקוּמָה. נְכוּן, עֲבוּר מִשָּׁה רַבִּינוּ אֵין זֶה מְשִׁימָה מְפֹרָכֶת, אָבֵל מִשָּׁה לֹא מְדַבֵּר עִם עֲצָמוֹ. הוּא פּוֹנֶה אֵלֵינוּ בְּדִרְשָׁה זֹה, וְעֲבוּרָנוּ זֶה אָכֵן מְשִׁימָה מְאַתְגֵּרֶת בְּיֹתֵהּ. אִז מְדוּעַ הוּא מִקַּל בָּהּ?

כְּפִינָת חֲזוֹ”ל מְסַבֵּרֶת לָנוּ עַל יְדֵי אֲדָמוֹ”ר הַזֶּקֶן בְּסִפְרֵי הַתְּנַיִא: הַכּוֹנֶה אֵינָה לְיִרְאַת הַשְּׁמַיִם שֶׁל מִשָּׁה רַבִּינוּ, אֲלָא לְזוֹ שֶׁלָּנוּ, אֲךָ בְּשִׁנוּי קַל. מְדַבֵּר עַל מִדַּת הַיִּרְאָה הַמְתְּעוֹרֶרֶת אֲצֵלָנוּ כְּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְקַשְּׂרִים אֶל מִשָּׁה רַבִּינוּ. עֲבוּרָנוּ יִרְאַת שְׁמַיִם הִיא מְשִׁימָה לֹא פְּשׁוּטָה בְּכָלֵל, אוֹלַי אֲפִלוּ בְּלִתֵּי אֲפִשְׁרִית, אָבֵל כְּאֲשֶׁר אָנוּ מְקַשְּׂרִים אֶל מִשָּׁה רַבִּינוּ וְנִפְתַּח הַשַּׁעַר. הַמְשִׁימָה בְּהַחֲלֵט הַוּפְכֶת לְאֲפִשְׁרִית!

מַהִי הַכּוֹנֶה?

אֶחַת הַפְּרָשִׁיּוֹת הַחֲשׁוּבוֹת בַּפְּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ נִקְרְאֶת ”פְּרָשַׁת הַיִּרְאָה”. מִשָּׁה רַבִּינוּ עוֹמֵד וְתוֹבֵעַ מֵאַתָּנוּ מְשִׁימָה לְגַמְרֵי לֹא פְּשׁוּטָה — לְהִגַּה בְּיִרְאַת שְׁמַיִם. אָבֵל הַמְעַגֵּן הוּא הַקְּלוֹת שֶׁמִּיחַס מִשָּׁה לְאוֹתָהּ תְּבִיעָה. כֶּךָ הוּא אוֹמֵר: ”וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה’ אֱלֹקֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֶךָ? כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת ה’...” מְשִׁימָה קְלָה, לֹא? כֶּךָ נִשְׁמַע מְדַבְּרָיו. מָה כְּבָר מְצַפֶּה מִכֶּם ה’? בְּסֶךָ הַכֹּל יִרְאַת שְׁמַיִם.

אַתֶּם מְבִינִים לְבַד שְׁיֵשׁ פֹּה מִשָּׁהוּ מוֹזֵה. יִרְאַת שְׁמַיִם הִיא מְשִׁימַת הַחַיִּים שֶׁלָּנוּ. לְשֵׁם כֶּךָ אָנוּ מְשִׁקִּיעִים מֵאַמְצִים רַבִּים — בְּתוֹרָה, בְּתַפְלָה וּבְקִיּוּם מַעֲשִׂים טוֹבִים — אֵיךְ אֲפִשֶׁר לְהִתְיַחַס לְכָל הַמְּאַמֵּץ הַזֶּה בְּתוֹר מְשִׁמוֹנֶת קִטְנָה?

גַּם חֲזוֹ”ל מִתְפַּלְאִים עַל כֶּךָ וְשׁוֹאֲלִים בְּגִמְרָא: ”הֵאֵם יִרְאָה הִיא דָּבָר קִטְוֹ?!”, אָבֵל הַתְּשׁוּבָה שֶׁהֵם נוֹתְנִים לְשְׂאֵלָה הַזֹּה לֹא פְּחוֹת מִפְתִּיעָה: ”כֵּן”, עוֹנִים חֲזוֹ”ל,

דְּבָרֵי אֱלֹהִים

כִּכְנֵחַ דְּבָרֵיכֶם

לְאַחַר תַּחֲקִיר קֶצֶר עַל מַצְבֵי פְתַח אָבָא בְּהַסְבֵּר: "כִּפְּאֶשׁר אָנוּ מִפְּעִילִים אֶת הָרֹאשׁ בְּמִטְרָה לְהַבִּיז דְּבָרִים, מִפְּעַל בְּמִח שְׁלָנוּ מִנְּגוּן חָשׁוּב וְחִיוּנֵי – פֶּח הָרַכּוּז. בְּשִׁפְת הַחֲסִידוֹת הוּא מְכַנֶּה פֶּח הַדַּעַת. הָרַכּוּז הוּא הַיְכָלֶת לְשִׁים אֶת כָּל הַמַּחְשָׁבוֹת שְׁלָנוּ בַצַּד, וְלִהְתַּמְקֵד בְּעִנְיָן בּוֹ אָנוּ רוֹצִים לַעֲסֵק. לְרַב הַיְלָדִים אֵין בְּעֵינָה עִם פֶּח הָרַכּוּז. הַמּוֹרָה מְדַבֵּר וְהֵם קְשׁוּבִים לְדַבְּרֵיו.

"אָבֵל לֹא אֶצֶל כָּלֵם הַדְּבָר כָּל כּוֹ פְּשׁוּט. יֵשׁ יְלָדִים שְׂמֵמֵשׁ מִתְקָשִׁים לְהַתְרַכּוּז. תַּנְּשָׁה לְדַמְּנוּ: מָה יִקְרָה אִם לְתוֹךְ הַפְתָּה שְׁלָךְ תַּכְנִס בְּאַמְצַע שְׁעוֹר צְפוֹר, וְתַתְּחִיל בְּמַסַּע תְּעוּפָה מְקִיר לְקִיר? מְהוּמָה. הַשְׁעוֹר יִפְסַק מִשׁוּם שְׂכָל הָעֵינַיִם יִפְנוּ לְעֵבֵר הַצְּפוֹר הַמְּעוּפֹפֶת, וְהַרְכּוּז שֶׁל הַתְּלַמִּידִים יוֹסֵט מִדְּבָרֵי הָרַב לְמַחְזָה. זוֹהֵי בְּעֵצֶם הַשְּׁחַת דַּעַת, וְיֵשׁ תְּלַמִּידִים שְׂמֵמֵשׁ סוּבָלִים מִמְּנָה. עֵבֵרֶם כָּל שְׁעוֹר הוּא מְלַחֶמָה בְּתוֹךְ הָרֹאשׁ עִם צְפוֹר שְׂעָפָה. אֲגַב, לְפַעֲמִים הַהֲסָחָה אֵינָה קְבוּעָה, אֲלֵא זְמַנִּית, וְהִיא עֲלוּלָה לְנִבֵּעַ מֵאֲרוּעַ מְסַעִיר שְׂמִטְרִיד אֶת הַיְלָד, וְזוֹ הַסָּבָה שְׂרָצִינוּ לְדַבֵּר אֶתְךָ וְלִשְׁמַע מָה בְּדִיוֹק מְפָרִיעַ לָךְ", סִיִּם אָבָא.

דְּבָרֵי אֱלֹהִים

מְסַפֵּר עַל אַחַד מִחֲכָמֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם, שְׁהָיָה בְקִיא בְּמִדְּעִים וְנִחְשָׁב לְאִישׁ מוֹרֵם מַעַם, וְנִתְפַּס פַּעַם בְּקַלְקֵלָתוֹ עַל

"אֶתְּהָ מִבִּין? הוּא אוֹמֵר שְׂרָזֵי שְׁלָנוּ מְסָח", אָנִי שׁוֹמֵעַ אֶת אִמָּא אוֹמֶרֶת לְאָבָא. כִּכְהָ זֶה כְּשֶׁכָּלֵם נִרְדָּמִים וּבְבֵית מְשִׁתָּרֵר שְׁקֵט וְרַק אָנִי עוֹד מִתְהַפֵּךְ לִי בְּמִטָּה. "בְּאַמְת, שְׂמֵתִי יָב לְאַחַר־וְנָה שְׁהוּא לֹא כָּל כּוֹ בְּעִנְיָנִים", עוֹנֶה אָבָא. לֹא יָפָה לְצוֹתֵת לְשִׁיחוֹת שֶׁל הַהוֹרִים, אָבֵל מָה לַעֲשׂוֹת שְׂאֵנִי לֹא נִרְדָּם וְהֵם מְדַבְּרִים בְּקוֹל בְּסִלוֹ... לֹא הִבְנֵתִי עַל אֵיזָה מוֹסָף הֵם מְדַבְּרִים? וּמָה הַקְּשֵׁר בְּכָלֵל בֵּין יְלָד בְּתַלְמוּד תּוֹרָה לְמוֹסָף? בְּקִשֵׁי אוֹפְנִים יֵשׁ לִי...

בְּשִׁיחָה לְמַחְרָת עִם הַהוֹרִים כְּכֹר הַבְּנֵתִי יוֹתֵר. הַמְּחַנֵּךְ שְׁלִי הַתְּקַשֵּׁר לְדוּחַ לָהֶם עַל יְרִידָה בְּלִמּוּדִים בְּתַקּוּפָה הָאַחַר־וְנָה. הוּא טוֹעֵן שֶׁהִירִידָה אֵינָה רַק בְּצִיּוּנִים, כּוֹ שֶׁהִבְעִיָה אֵינָה חֲסֵר בְּחִזְרוֹת לְקִרְאֵת הַמְּבַחֲנִים, אֲלֵא בְּעֵקֶר בְּהַקְשָׁבָה בְּעַת הַשְׁעוּרִים. "הוּא נִרְאֶה טַס בְּעִנְיָנִים", טַעֵן בְּאַזְנֵיָהֶם. "זֶה נִכּוֹן?", שְׂאֵלוֹ הַהוֹרִים. אֲשֶׁרֵתִי אֶת הַנְּתוּנִים. "בְּזַמֵּן הָאַחַר־וְנָה קֶצֶת יוֹתֵר קֶשָׁה לִי לְהַתְרַכּוּז. אָבֵל מָה הַקְּשֵׁר לְמוֹסָף שֶׁל הַמְּחַנֵּךְ מֵאַתְמוֹל?", הַקְשֵׁתִי. "מוֹסָף? אֵיזָה מוֹסָף? רְזִי", אָבָא וְאִמָּא הִרִימוּ גְבָה. "נוּ, הַמוֹסָף שֶׁהַמְּחַנֵּךְ אָמַר", הַזְכַּרְתִּי לָהֶם. אִמָּא הִגִּיבָה בְּנִעְרָה: "אֶתְּהָ מְקָשִׁיב לְשִׁיחוֹת שְׁלָנוּ מֵאַחֲרֵי הַגִּב?!". "לֹא מֵאַחֲרֵי הַגִּב", הַתְּגוּנְתִי, "מֵאַחֲרֵי הַשְּׂמִיכָה...". עַל פְּנֵי שֶׁל אָבָא הַתְּפַשֵּׁט חִיוּךְ רָחֵב: "טוֹב, לְהִבָּא גִדַּע שְׁלֹא רַק לְכַתֵּל יֵשׁ אֲזַנִּים...".

חשוב על כך הדעת, כך הרפזו שלנו. הוא לא נופל עלינו מהשמים. כדי להיות מחבר לרעיון קדוש – עלי להשקיע מאמץ בלמוד והעמקה בנושא, ולא להסתפק באמירה סתמית. כל יהודי מאמין בה', אבל כדי שהאמונה הזו תאיר אצלי בנפש ותגרום לי לשנוי של ממש עלי להתעמק ולהתנגע. היגיעה מתחילה בלמוד – השפלה בנושא והבנתו – אבל ממשיכה בהעמקת הדעת בתוך הנלמד, ובהתקשרות אליו, תוך הסחת דעת מכל מה שמפריע לנו. נחזר לעצה שנותן לנו אדמו"ר הזקן: גלוי היראה מה' בלבנו היא משימה לא פשוטה, אף אפשרית. כיצד? על ידי משה רבינו שנמצא בתוכנו. משה מבטא את כך הדעת, ומתוך התקשרות אליו אנו מאמצים את תכונתו המיוחדת – הכח להתרכז ולהתקשר לדברי התורה. אגב, משה רבינו חי וקיים! הוא יורד אלינו בכל דור בדמות אחרת. רוצים סימן לזהו? חפשו צדיק שעקר ענינו הוא למוד דברי תורה המעוררים אצלנו את כך הדעת! שנוזף לגלוי דעת ה' ולהתקשרות אליו!

שבת שלום ומברך!

?

ידי תלמידיו. בסתה, במקום בו היה בטוח כי אין רואה, הוא עשה מעשה מכער. "ממה צפינו להתנהגות יותר מוסרית", הקשו עליו תלמידיו. "וכי בגלל שאני חכם בחכמת הגאומטריה אהפך למשלש?", ענה החכם בעיניו. מהי בעיני אותו חכם? קיים אצלו נקט בין החכמה שבראש להתנהגות בפעל. מדוע? כי הוא אינו מחבר אתה יכול להשפיל ולהבין דברים עמקים, ואפלו להנות מכו הנאה מרבה, אבל להשאיר מנתק. כדי להיות מחבר עליך להרגיש כי הדבר חשוב לך ונוגע עד עצם הנפש.

ו"את זה לעמת זה..." על אחד מתלמידי המגיד ממעזריטש מספר כי למרות התנגדות משפחתו הלו למעזריטש לדבק במגיד ולהגות בתורתו, ולאחר תקופה ארכה חזר לביתו. קבלת הפנים לא הייתה נלבבת. "נו, מה למדת שם?", נשאל התלמיד. "למדתי שאין עוד מלבדו!", ענה. "נו באמת, את זה יודע גם איש פשוט, בלי ללמד", באה התגובה. "כן", ענה התלמיד, "הוא אומר, אבל אני יודע!".

אלה רבינו לרך

מהספור האחרון אני לומד משהו

”ונבאו בניכם ובנותיכם”

הוא אחד מיעודי הגאולה העיקריים. הקשר שלנו עם ה' הוא מעיקרי האמונה – קשר דו־סטרי, בו אנו פונים אל ה' בתפלה והוא פונה אלינו בתורה ונבואה. המצב בו אין דבר ה' נפרץ הוא אחד מחולי הגלות, לכן בתהליך הגאולה ישנה שאיפה להחזרת הנבואה, כאשר המשיח רוצה להדביק כל אחד ואחת, מקטנים ועד זקנים, מבני ישראל ועד הנספחים אליו, ברוח ה' שנחה עליו (ובעצם, זו שאיפתו כבר כ”גואל ראשון”, כמאמר משה רבינו ”ומי יתן כל עם ה' נביאים”).

החסידות, שכל כולה שאיפת גאולה וטעימת אורה כהכנה אליה, חדורה בשאיפת החזרת הקשר החי והדו־סטרי עם ה'. שאיפה זו עומדת בבסיס רענון והחייאת עבודת התפלה והפיכתה להשתפכות הנפש קיומית ומלאת־הזדהות, בקשר העולה מלמטה, והיא גם מחפשת את הקשר מלמעלה – ברגישות להשגחה פרטית מדויקת ויום־יומית, בדגש על נביעת מעין התורה, באמונה ברוח הקדש ובתביעה העצמית לדעת מה ה' אלקיך שואל מעמך בפרטות וביחוד, כאן ועכשיו (לאידך, תורת החסידות, הרגישה מאד לרמיה־עצמית, מדריכה כיצד לברר את היחס לתופעות הללו מסיגי הדמיונות). כמובן, החזרה לארץ ישראל – ארץ בה נוכחות ה' מורגשת והיא המקום להשראת הנבואה – רק מגבירה את השאיפה הזו.

בהשגחה פרטית, רוב השיעורים בחוברת השבוע עוסקים, מזוויות שונות, בשאיפה הזו להצמחת הנבואה והפיכת כולנו לנושאי דברו בעולם.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא”ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא”ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

